

De *Yzer*bode

Verantwoordelijke uitgever:
Drukkerij Schoonaert bvba
Bergenstraat 1, 8972 Roesbrugge
tel. 057 30 03 79 - fax 057 30 09 80
info@drukkerijschoonaert.be
ING BE96 3850 0570 7505 - IBAN BBRUBEBB
Afgiftekantoor 8900 Ieper P708717

Boter en kaas in de Kasselrij Veurne (1) 16de - begin 19de eeuw

Het aantal zegswijzen en spreuken dat over boter en kaas zijn overgeleverd, zijn omvangrijk. Voorbeelden uit het dagelijks woordgebruik zijn: *daar heeft hij geen kaas van gegeten, hij laat zich de kaas van het brood niet eten, het is boter aan de gal gesmeerd, het wil niet boteren, hij is met zijn achterste in de boter gevallen*. Dergelijke zaken wijzen terecht op het belang van die producten in de vroegere samenleving. Qua aantal zijn ze bijna even omvangrijk als de spreuken en zegswijzen die over brood zijn bewaard.

De inleiding dient niet om erop te wijzen dat we een taalkundig onderzoek gaan voeren. We gebruiken het om aan te geven dat er vroeger naast brood nog andere producten bestonden die eveneens onze aandacht opeisen. In de meeste studies vinden we dan ook alleen de broodgranen beschreven en hebben we meestal het raden naar de zuivel- en vleesproducten. De veeteelt wordt m.a.w. nog sterk onderbelicht in de studies die aan kwantitatief onderzoek doen. Hun aandacht gaat vooral uit naar de graanproducten met occasioneel enkele indicaties over de veeteeltproducten. In deze opmerking worden we bijgestaan door W. Vanderpijpen die even terecht opmerkt dat de veeteelt in veel studies heel stiefmoederlijk wordt behandeld.

Motivatie van het onderzoek is daarom vlug gegeven. We willen in dit onderzoek een kwantitatieve én kwalitatieve analyse van de kaas en boter in de Kasselrij Veurne maken vanaf de 16de tot de 19de eeuw.

De keuze van de Kasselrij Veurne als geografisch kader staven we met het feit dat dit gebied zich uitstekend leent voor melkproductie. De Polders, met zijn goede weiden, beslaan in deze aardrijkskundige omschrijving bijna de helft van de totale oppervlakte. Het is daarom logisch dat boterproductie eertijds een lonende bedrijvigheid was voor dit gebied (denk aan de Diksmuidse boter).

Een regio als object van het onderzoek is verantwoord omdat we op die manier een duidelijk beeld krijgen van de concrete veranderingen die er plaats grepen. Daarnaast is *l'histoire de la contrée, de la province, de la ville natale... la seule où notre âme s'attache par un intérêt patriotique, les autres peuvent nous sembler curieuses, instructives, dignes d'admiration mais elles ne touchent pas cette manière*, schreef A. Thierry.

De tijdsafbakening verklaart zich als volgt. De *terminus a quo*, werd ons ingegeven door het beschikbaar zijn van voldoende bronnen. De *terminus ad quem* situeert zich in het begin van de 19de eeuw. Zo willen we de brug maken tussen de Nieuwe Tijden die in de meeste literatuur eindigt met de Franse Revolutie en de Nieuwste Tijden die rond 1830-1850 aanvangen. Een halve eeuw wordt aldus onbesproken gelaten. Het is juist gedurende die tijd dat zich de *take-off* van de Industriële Revolutie situ-

eert, dat het urbanisatieproces op gang komt en dat het belang van de landbouw begint af te nemen. Reden voor het onbesproken laten van deze halve eeuw is meestal van dergelijke aard dat men zich op het metrologisch vraagstuk of op de disconcordantie van de bronnen beroept (lees: afschermt).

De onderzochte periode is relatief lang. Reden hiervoor is dat we eerder in de langetermijnbewegingen geïnteresseerd zijn dan in de korte occasionele fluctuaties.

Het thema van ons onderzoek, dat we op enge wijze categoriseren onder de (streek)landbouwgeschiedenis en vanuit een ruimer oogpunt onder de sociaal-economische geschiedenis, wordt in 7 hoofdstukken ontleed. Het hoofdonderzoek vormt natuurlijk de productie, handel en verbruik van kaas en boter in de Kasselrij Veurne vanaf de 16de tot het begin van de 19de eeuw. De vele andere vragen lossen we stelselmatig in de opeenvolgende hoofdstukken op.

In hoofdstuk 1 overlopen we de meest bruikbare regionale, nationale en internationale werken. We bespreken daarbij kort in hoeverre ze dienstig waren om onze vraagstelling scherper te stellen.

Volgend hoofdstuk behandelt de bronnen en methodologie van een dergelijk sociaal-economisch onderzoek.

Hoofdstuk 3 snijdt het probleem van de metrologie aan. Hoe woog men vroeger de zuivelproducten? Waren er verschillende gewichten in gebruik voor kaas en boter?

Onze allerbeste wensen voor 2015!

Een nieuw punt is de Kasselrij Veurne. We analyseren de geografie met in het achterhoofd de mogelijkheden die hierdoor geboden werden. Hoe was de administratieve indeling van Veurne-Ambacht tijdens het Ancien Régime? Wat waren de politieke gebeurtenissen die invloed konden hebben op de handel? Hoeveel bedroeg het inwonersaantal van de Kasselrij? Daarna bespreken we uitvoerig de zuivel. Eerst komt daarbij melk aan bod. Wat is haar samenstelling, afwijkingen, bewaring en in welke mate wist men hier vroeger al iets van? Hetzelfde onderzoeken we voor boter, kaas en andere zuivel. Tenslotte analyseren we de voedingswaarde van zuivel.

Het 6de hoofdstuk begint met een historisch overzicht van boter en kaas vanaf de Middeleeuwen tot het begin van de 19de eeuw. Daarna komt de zuivelproductie in de Kasselrij Veurne aan de beurt. De vervaardiging van boter en kaas wordt uitvoerig toegelicht. Daarna komt een samenvatting met reeds een gedeeltelijke verklaring.

In het laatste hoofdstuk wordt eerst de handel in zuivel van dichtbij bekeken. Welke infrastructuur stond voor die handel ter beschikking? Welke soorten van zuivel kwamen ten eerste in aanmerking voor handel op langere termijn? Kunnen we het materieel dat op handel wijst, beschrijven? Wat waren de wettelijke bepalingen aangaande de zuivelhandel in het Veurnse? Hoe was de prijsvorming van zuivel in de Veurnse regio? En tenslotte hoe zat het met het handelsgebeuren in zuivel?

Daarnaast komt het verbruik van zuivel aan bod. Een hypothetisch onderzoek wordt voor de Veurnse regio gevoerd. Kon er uiteindelijk sprake zijn van een evolutie van het "voedingspatroon"? We besluiten met een samenvatting en een slotverklaring.

In het besluit verwijzen we naar de twee samenvattingen waarin we de belangrijkste resultaten bundelen en geven we tevens een verklaring voor onze centrale onderzoeksvraag die na literatuuronderzoek als volgt luidde: waarom verdween de kaasfabricatie in de Kasselrij Veurne en bleef boterbereiding daarentegen behouden?

HOOFDSTUK 1: STATUS QAESTIONUS

Bij het overzicht van wat er zo allemaal in de literatuur aangetroffen wordt omtrent onze probleemstelling, moeten we er eerst op wijzen dat er over de zuivelgeschiedenis, binnen de beschouwde periode, geen echte specifieke studies bestaan. We raakten dit punt reeds in onze inleiding aan door kort te verwijzen naar de status quaestionus. Daarom zijn we aangevoelen om de landbouwgeschiedenis om een beter beeld te krijgen van of een aanzet tot de oplossing van het probleem. Hierbij maken we een opsplitsing die vertrekt van regionale basiswerken om over de 'nationale' studies heen te komen tot de internationale (lees: West-Europese) literatuur terzake.

A. Regionale werken

Het lijkt ons relevant om naast het weergeven van deze studies ook even kort te vermelden in hoeverre ze een bijdrage leveren voor ons onderzoek.

Hét basiswerk voor eenieder die zich verdiept in de landbouwgeschiedenis van de Kasselrij Veurne in de Nieuwe Tijden is van de hand van P. Vandewalle. Hij geeft een uitstekende kwantitatieve analyse, gecombineerd met een landbouwtechnische invalshoek van de landbouw in de Kasselrij Veurne voor de periode 1550-1645. Maar ons onderzoeksgebied, de zuivel, die van oudsher toch zeer vermaard is voor Veurne-Ambacht, blijft in het opzet van zijn werk al bij al onderbelicht. Wel deed hij een poging om de gemiddelde melkgift per koe te benaderen aan de hand van de teelen die werden gevonden in de bedrijven. Voor het totaal aantal runderen, met in het bijzonder de melkoeien, een aantal boter- en kaasprijzen en de techniek van het boter maken, kan dit werk een richtlijn zijn.

Een ander basiswerk is van de hand van D. Dalle. Het belicht de bevolking van Veurne-Ambacht in de 17de en de 18de eeuw. Deze in opvatting kwantitatieve demografische studie biedt na een degelijk overzicht van de algemene evolutie van het bevolkingscijfer ook een evolutie van de sociale structuur van de bevolking. Daarbij wordt een algemene schets van de economische evolutie gegeven die voor ons heel bruikbaar is. In het bijzonder is de korte bespreking van de zuivelproducten zeer verhelderend geweest.

Als we deze twee basiswerken evalueren over hun bijdrage tot de oplossing van de vooropgestelde probleemstelling, dan is deze evaluatie nogal negatief. Het bevestigt onze vooronderstelling. Wie zich waagt aan een, in eerste instantie kwantitatieve en kwalitatieve studie van de zuivelgeschiedenis in de 'Nieuwe Tijden', ziet zich in menig opzicht geconfronteerd met een bijna braakliggend terrein.

B. 'Nationale' werken

Bij de bespreking van deze literatuur dient zich een opsplitsing aan. Enerzijds hebben we werken die een kwantitatieve en/of kwalitatieve studie bieden van de landbouwgeschiedenis in België en anderzijds studies van auteurs die zich meer met de landbouwtechnische geschiedenis hebben ingelaten.

Bij de eerste categorie denken we vooral aan W. Vanderpijpen, M. Goossens, J. Blomme, C. Vandenbroeke. Deze studies bieden een uitstekend overzicht voor de periode vanaf de Oostenrijkse Nederlanden tot en met 1846 en verder ook voor de periode 1880-1980. Toch moeten we hier weer een belangrijke lacune opmerken: de periode vóór ongeveer 1800 blijkt nog steeds een braakliggend terrein!

In de tweede categorie komen P. Lindemans en D. Van Nieuwenhuyze ter sprake. Vooral de eerste auteur biedt voor iedereen die geïnteresseerd is in de (technische) geschiedenis van de landbouw in België een uitstekend naslag-

werk. Alhoewel het werk van 1952 dateert, is het nog steeds zeer degelijk. Een bewijs daarvan vinden we in het feit dat het in 1994 werd heruitgegeven. Het probleem dat velen hebben met deze studie ligt in de niet-chronologische opbouw. Daaraan werd enigszins verholpen door de uitgave van D. Van Nieuwenhuyze, die een belangrijke aanvulling blijkt te zijn.

C. Internationale studies

Belangrijk om weten is dat de landbouwgeschiedenis in de jaren zestig pas een echte opgang kende onder historici. Dit was vooral te wijten aan de invloed van de Franse Annales-school. Door hun toedoen werd meer de nadruk gelegd op long-run-analyses van historische data om op die manier structurele veranderingen op te sporen en te verklaren.

Een groep auteurs die de stempel van deze structuralistische benadering dragen en voor baanbrekend werk op supra- en regionale basis zorgden, zijn o.m. M. Bloch, P. Goubert, J. Jacquart en E. Le Roy Ladurie voor Frankrijk.

Ze kregen op hun beurt navolging in Nederland en dit in de eerste plaats door B. H. Slicher Van Bath die ervoor zorgde dat anderen zoals A. M. Van Der Woude en J.A. Faber aan landbouwgeschiedenis deden op dezelfde manier. Verder in dit onderzoek zullen sommige van de in deze paragraaf geciteerde werken als vergelijkingsmateriaal dienen. Recent moeten we ook het uitstekende naslagwerk van de hand van J. Bieleman aanhalen, dat een degelijk overzicht biedt van de Nederlandse landbouwgeschiedenis sinds 1500. Daarbij dient zich een kritische bemerking aan. Een dergelijk werk voor België of Vlaanderen is nog altijd niet voor handen.

Tenslotte is de studie van de Duitser W. Abel nog steeds een belangrijk instrument om de situatie te kennen in Midden-Europa. Van groter belang daarbij is zijn inzicht in de algemene golfbeweging van de agrarische geschiedenis: de zogenaamde seculaire trend. Daaronder worden de achtereenvolgende expansie- en contractiefasen verstaan die over een periode van honderd jaar en meer gaan. Dit concept van de seculaire trend kan een vruchtbaar interpretatiekader zijn, daar waar slechts incidentele en verspreide gegevens beschikbaar zijn om deze op een zinvolle manier te ordenen tot een samenhangend geheel.

Wordt vervolgd.

Laurent Hoornaert

100 JAAR GELEDEN

ULANEN TE ROESBRUGGE, PROVEN EN KROMBEKE

Reeds op 12 september 1914 rond 19.30 uur waren een 20-tal Duitse soldaten - Ulanen van de dood genaamd - tot in Roesbrugge gekomen uit de richting Krombeke. Onder de lantaarn 'op de grote straat' gekomen bekeken zij hun landkaart en trokken terug naar Krombeke toe, waar zij op de hofstede van Julien Coene (thans Joël Monkerhey) bij de Waeyenburg hun intrek namen, er zich eten en drank lieten brengen en zich de kleren droogden, daar het aanhoudend regende. Zij rustten er wat uit, en vertrokken, richting Krombeke, 's anderdaags 's morgens om 3 uur. De boerin kreeg naast vele bedankingen 2,70 fr. uitbetaald voor haar eten. Op zondag 13 september werden vanuit de richting Merkem, een veel omvangrijker groep Ulanen gemeld, die in de namiddag naar Roesbrugge afzakten. De voorwacht van het Franse leger die op 12 september eveneens in Roesbrugge was aangekomen lieten aanstonds de Franse legerafdeling van Noord-Frankrijk verwittigen van deze komst, er bij voegend dat de vijand deels te paard en deels 'per velo' afkwam, voorzien van twee mitrailleurzen. Tegen de avond waren de Duitsers inderdaad tot tegen Roesbruggedorp genaderd, en hadden zij reeds verscheidene hofsteden onderzocht en de inwoners ervan ondervraagd. Zij nestelden zich tenslotte op de hofstede van Jules Lebbe, (thans F. Deblock) gelegen achter de herberg "De Landing" in de Switspapendreef te Proven. Intussen waren in Roesbrugge enige Franse Gendarmen, een 80 Franse Douaniers en een 40 man paardevolk aangekomen, doch gezien hun geringe getalsterkte hadden zij zich niet gewaagd tot de strijd. Zij wachtten af tot versterking zou komen opdagen. In dezelfde nacht kwamen ongeveer 800 Franse soldaten aan, voorzien van 4 mitrailleurzen. Zij werden door de bevolking voorzien van alles wat zij maar nodig hadden. Rond 4 uur in de morgen van 14 september maakten zij zich gereed om aan te vallen, en om te trachten de Duitsers te omsingelen, doch een spijtig voorval deed alles mislukken.

Een zeker Cyriel Scherier van Stavele, die als stoker van de dorsmachine, die maandagmorgen naar Lebbe's hofstede kwam om er vuur te maken in de stoomketel, trok rond dezelfde tijd als de Fransen, naar de hofstede

toe. Zij verboden hem verder te gaan, doch hij wilde naar zijn werk en tenslotte lieten zij hem door. Doch eenmaal op de hoeve zag hij al die Ulanen en toen hij wilde terugkeren werd hij 'halt' toegeroepen. Hij vluchtte en werd door de Duitse wachtposten neergeschoten. De Fransen van hun kant dachten bij dit schieten dat de Duitsers hen wilden aanvalen en zij begonnen op hun beurt hevig te schieten, zodat gedurende bijna een uur het geschut heel heftig was. De kogels van de Duitsers vlogen tot zelfs door de daken van de huizen in het dorp. Arthur Porreye, die zich op de tweede brug bevond, werd zelfs in het been getroffen door een kogel.

De Fransen denkend dat de vijand te sterk was, en dat er bij de Duitsers versterking was bijgekomen begonnen te vluchten en de bevolking van Roesbrugge, verschrikt, laadden alles in dozen, kisten, pakken en beddelakens en maakten zich gereed met 'kortwagens', karren en camions om naar Hondschoote te vluchten. Dit alles onder een steeds stromende regen.

Gelukkig echter waren de Duitsers, na de vlucht van de Fransen eveneens op hun paarden gesprongen en weggereden over de velden tot aan de steenweg Proven-Krombeke vanwaar zij langs de Molendreef verder naar de steenweg van Haringe naar Watou in Frankrijk aftrokken. Een Franse soldaat, en een Franse douanier sneuvelen en werden te Roesbrugge begraven. De gekwetsten, ongeveer een 20-tal, werden door de dokters Gheysen en Butaye verzorgd, waarvan er twee op weg naar het gasthuis van Bergen nog overleden. De Duitsers hadden één van hun officieren verloren, en deze, samen met Cyriel Scherier werden naar Proven overgebracht en daar begraven. In de "Journal de Roubaix" van vrijdag 18 september werd de hele geschiedenis beschreven als "l'Affaire de Roesbrugge (Belgique).

Tekst uit het dagboek van gemeentesecretaris A. Claeyssoone. Verschenen in 'De Ilzerbode, februari 1971', p. 2, geschreven door J. Gheysen, Haringe.

SMEERPOESAFWEER

Wilden we in nevelig-lang vervlogen tijden de koperen afdekknoop op de witporseleinen inktpot van onze lagere schoolbank oppoetsen, dan wreven we die haastig schoon op de mouw van onze visgraat 'schorte'. Koperpoets hadden we bij dat karweitje niet vandoen. Toen sommigen van ons jaren later een uniform met koperen knopen droegen, was dit wel het gebruikelijke schoonmaakproduct. Dat helaas niet alleen schoon schuurde maar ook vlekken maakte. Om op het kostuum klunzig geklieder te voorkomen rondom de opgeschoonde knopen gebruikten velen het hierboven afgebeelde, handige, platbodemd attribootje. Dat schoven ze onder de knoop zodat het perifere textiel van bezoedeling gevrijwaard was en de heren er weer uitzagen als om door een ringetje te halen.

De kleren maken de - mooie - vrouw en man! Meer dan vermoedelijk is pronte Hans Devos uit leper vaak met het raadgevoel aan de slag geweest en hanteerde hij dit 'poetslatje' vakkundig, vandaar dat hij het correct benoemde en, dientengevolge, net en koket, en onder lofzang van engelen en cherubijnen, zijn verdiende prijs mag komen ophalen in Drukkerij Schoonaert, Bergenstraat 1, Roesbrugge.

Waartoe diende dit voorwerp?

Oplossing sturen naar Guido Schoonaert, Bergenstraat 16, 8972 Roesbrugge, tel. 057 30 15 57 of info@drukkerijschoonaert.be. Uit de juiste antwoorden wordt een winnaar getrokken die een prijs ontvangt.

OORLOGSBOEKEN

VROUWEN

AAN HET FRONT

Wat heeft Mary Poppins te maken met WO I? Welk 16-jarig Vlaams meisje nam in een Duitse cel de plaats in van haar vader? En wist je dat er meer dan 25.000 Amerikaanse vrouwen actief waren aan het westelijk front?

De Eerste Wereldoorlog zette de gangbare verhoudingen tussen man en vrouw op de helling. Vrouwen deden opeens het werk van mannen en namen 'mannelijke verantwoordelijkheden' op. Ze maakten wapens en gedroegen zich thuis als vaders. Honderdduizenden waren actief aan het front, onder andere in de medische sector of als chauffeur.

Dit boek gaat geen enkel heikel onderwerp uit de weg, bijvoorbeeld ook niet de twijfelachtige rol van de suffragettes en de 'witte-verenmeisjes', of de erotische aantrekkingskracht van de Grote Oorlog. Een groot aantal ijzersterke vrouwen passeert de revue, van de 'Madonna's van Pervyse' tot Edith Cavell, van verzetstrijdster Gabrielle Petit tot de dubbele Nobelprijslaureate Marie Curie, die met haar mobiele röntgenapparaten het leven redde van tienduizenden gewonde soldaten.

Auteur Corremans Luc

Technische info

Uitgever: Davidsfonds

Prijs: € 24,99

ISBN nr.: 9789059085800

OKRA ROESBRUGGE-HARINGE

UITSLAGEN DECEMBER 2014

KAARTING NOVEMBER

KAREL DE BLAUWER

26 deelnemers - 3 partijen:

Wivina Eerdekens 342 pt. - Wilfried Decaesteker 281 pt. - Maria Louwaege 264 pt.

0 partijen:

André Soenen 109 pt. - Agnès Declerck 122 pt. - Cecile Vanacker 139 pt. - Michel Soulliaert 172 pt.

GEZELSCHAPSSPELEN

Thérèse Vercoutter

Eindklassement KAREL DE BLAUWER:

1. Wilfried Decaesteker 26/3004 pt.
2. Wivina Eerdekens 22/2763 pt.
3. Eugène Demuyncq 21/2585 pt.
4. Cecile Vanacker 20/2717 pt.
5. Ignace Vandermarliere 20/2608 pt.
6. Agnès Deblonde 20/2348 pt.
7. Georgette Vanstechelman 20/2344 pt.

Eindklassement gezelschapsspelen:

1. Alice Boury 128 pt.
2. Lucienne Timperman 110 pt.
3. Thérèse Vercoutter 107 pt.
4. Maria Decaesteker 103 pt.

KRISTEN VOLKSHUIS

18 deelnemers - 3 partijen:

Marie-Ghislaine Vandeputte 368 pt. - Wilfried Decaesteker 280 pt. - Gratiëne Vereype 270 pt. - Willy Vanhoucke 258 pt.

0 partijen:

Jean-Claude Deloz 140 pt.

GEZELSCHAPSSPELEN

Thérèse Vercoutter

Eindklassement KRISTEN VOLKSHUIS:

1. Wilfried Decaesteker 21/3021 pt.
2. Marie-Ghislaine Vandeputte 20/2624 pt.
3. Wilfried Lermytte 20/2591 pt.
4. Ignace Vandermarliere 20/2559 pt.
5. Willy Vanhoucke 19/2445 pt.
6. Michel Soulliaert 19/2394 pt.
7. Georgette Vanstechelman 18/2392 pt.
8. Maria Bogaert 17/2539 pt.

Eindklassement gezelschapsspelen:

1. Alice Boury 118 pt.
2. Thérèse Vercoutter 102 pt.
3. Lucienne Timperman 98 pt.
4. Maria Decaesteker 96 pt.

PETANQUE

12 december - 38 deelnemers

3 partijen: Cecile Antheunes, Willy Butaye, Roos Dequidt, Stefaan Storme, Jozef Van Acker, Irène Vandenbroucke en Marie-Ghislaine Vandeputte

Stand na 57 wedstrijden:

1. Wilfried Decaesteker 42/677 pt.
2. Aimé Neyrinck 37/619 pt.
3. Marie-Ghislaine Vandeputte 36/656 pt.
4. Geert Huyghe 36/646 pt.
5. Frans Soetaert 36/633 pt.
6. Denise Vandebussche 36/628 pt.
7. Willy Butaye 36/620 pt.
8. Anna Decrock 35/619 pt.
9. Jozef Van Acker 34/635 pt.
10. Alain Vandendriessche 33/624 pt.

Volgende wedstrijden op 23 januari en 13 februari 2015.

B O U W W E R K E N

MARIO VANDEWIELE BVBA

T 0475 68 50 59

GESPECIALISEERD IN:

- WONINGBOUW ■ VERBOUWINGEN
- PROFESSIONEEL AANBRENGEN
- VAN ISOLATIE ■ RUIJME ERVARING MET
- LAGE ENERGIEWONINGEN ■ OPRITTEN EN
- TERRASSEN ■ VLOEREN- EN WANDTEGELS
- KLEINSCHALIGE AFVALWATERZUIVERING

MARIO VANDEWIELE BVBA
ROESBRUGGESTRAAT 62
8691 BEVEREN-AAN-DE-IJZER

INFO@BOUWWERKENVANDEWIELE.BE
WWW.BOUWWERKENVANDEWIELE.BE

SALONCONDITIES FEEL GOOD

VANAF **18.300€⁽¹⁾** + **FEEL GOOD PACK** TE ONTDEKKEN BIJ ONS

SALONKORTING EN VOORWAARDELIJKE OVERNAMEPREMIE VAN 800€⁽²⁾ INBEGREPEN. INDIEN U UW VOERTUIG INLEVERT VOOR RECYCLAGE KAN U ALSNOG GENIETEN VAN DE VOORWAARDELIJKE ECO TECH PREMIE VAN 1.200€⁽³⁾, NIET CUMULEERBAAR MET DE OVERNAMEPREMIE.

KOM DE CITROËN C4 PICASSO ONTDEKKEN TIJDENS ONZE
OPENDEURDAGEN T.E.M. 1 FEBRUARI, ZONDAGEN INBEGREPEN.

CRÉATIVE TECHNOLOGIE

3,8 - 6,3 L/100 KM 98 - 145 G CO₂/KM CITROËN verkiest **TOTAL** GEEF VOORRANG AAN VEILIGHEID. Milieu-informatie (KB 19/03/2004): citroen.be

Afgebeeld voertuig: CITROËN C4 Picasso Exclusive (opties: metaalkleur, panoramisch glazen dak met elektrisch zonnescherm, meedraaiende bixenon koplampen en 18" lichtmetalen velgen Eole). (1) Nettoprijs btw op 01/01/2015 van de CITROËN C4 Picasso 1.6 VTI 120 MAN Seduction, verminderd met alle promoties alsook de salonkorting en de voorwaardelijke overnamepremie⁽²⁾. (2) CITROËN biedt u, bovenop de overnameprijs van uw oude wagen, een bijkomende overnamepremie van 800€ bij aankoop van een nieuwe CITROËN C4 Picasso (behalve op Business). (3) CITROËN neemt uw oud voertuig over voor 1.200€ bij aankoop van een nieuwe CITROËN C4 Picasso (behalve op Business). Dit voertuig moet volledig zijn en minimum 6 maanden ingeschreven zijn op naam van de koper van het nieuwe voertuig. Aanbiedingen geldig van 01/01/2015 t.e.m. 01/02/2015 op alle nieuwe CITROËN C4 Picasso verkocht aan particulieren, niet cumuleerbaar met alle andere lopende promoties en geldig bij ons.

GARAGE WATTEYNE bvba

Veumestraat 16 - 8640 Oostvleteren - Tel. 057 40 12 99 - Fax 057 40 19 23

www.garagewatteyne.be - citroen.watteyne@belgacom.net

Europese Bisol topmodule, standaard of Full Black versie. Dit zijn voorgesorteerde zonnepanelen met een **hoog rendement** en een uitstekende paneel efficiëntie. Tot **25 jaar opbrengstgarantie!**

Nederlandse Heat Pipe zonnecollectoren. Verbetert dankzij hun grotere absorptiekern. Door het gebruik van de **vacuümbuis** technologie als perfecte isolator ook in het **tussenseizoen** ideaal om warm water te produceren.

Jochen Debaenst
Westsluisstraat 15
BE-8691 STAVELE

+32 (0) 494 48 21 74
info@ecolis.be
www.ecolis.be

in 'T ROZENHOF

Valentijn

ZATERDAG 14 FEBRUARI OM 19 UUR STIPT

15 JAAR
'T ROZENHOF
4 & 5 april 2015

Romantische bubbels | uitgelezen afwachtertjes

Zalmmootje | gebakken | winterprei | graantjesmosterd

Kalfskroontje | gegrild | choronsaus | groenteboeket

Huisbereide tiramisu | frambozen

Koffie | zoetigheden

€ 65 per persoon

Aperitief en wijnen inbegrepen

Romantische dansgelegenheid achteraf !!!

Telefonisch reserveren is
noodzakelijk: 057 30 03 35

Voor onze openingsuren,
ga naar www.rozenhof-proven.be

Obterrestraat 73 • 8972 Proven • Tel. 057 300 335 • reservatie gewenst • www.rozenhof-proven.be

Drinkwater voor het front 1914-1918 (5)

Drinkwaterzuivering te velde tijdens de Eerste Wereldoorlog

5. CHEMISCHE STERILISATIE

“Koud en dorst – een lied dat Funk steeds weer van de zwaargewonden te horen krijgt. Hij heeft niets te drinken, hij heeft geen veldfles, verloren. Naar de duivel ermee! Hij vult zijn drinkbeker met regenwater, dat zich in een plooi van het wagenzeil verzameld heeft.”
A.M. Frey - Die Pflasterkästen (1929)

In de decennia voorafgaand aan de Eerste Wereldoorlog maakten chemische wetenschap en techniek een ongekend snelle ontwikkeling door. Ontdekkingen volgden elkaar in snel tempo op. De chemische industrie bloeide. De bacteriedodende eigenschappen van sommige chemicaliën waren inmiddels bekend geworden en het gebruik ervan voor het kiemvrij maken van water werd in de civiele drinkwaterbereiding hier en daar reeds toegepast.

5.1. Principes van de chemische sterilisatie

Hoe verschillend van aard en samenstelling de chemicaliën voor drinkwatersterilisatie ook zijn, in chemisch opzicht vallen ze allemaal onder één gemeenschappelijke noemer. Het zijn alle zgn. oxiderende stoffen of oxidatoren. Het is hier niet de plaats om aan de hand van chemische formules en reactieschema's dieper in te gaan op de chemie van deze stoffen. Oxidatoren tasten de celwand van bacteriën aan, dringen vervolgens de bacteriën binnen en vernietigen daar de enzymen, eiwitachtige stoffen die belangrijke levensfuncties van de bacteriecel mogelijk maken. Hierdoor sterven de bacteriën af.

De meest gebruikte chemische sterilisatoren bij de strijdende partijen waren chloorproducten en ozon.

5.1.1. Problemen bij de UV-sterilisatie te velde

Chloor is een uitermate agressief en giftig gas. In de jaren vóór de Eerste Wereldoorlog was men er in geslaagd dit gas in zuivere vorm te produceren. Het gas werd bewaard en vervoerd in stalen cilinders, waarin het chloor zich onder hoge druk bevond.

Chloor werd in 1915 bij leper als eerste door de Duitsers ingezet als strijdgas. Door het openen van de drukventielen van 6000 cilinders ontsnapte 180 ton chloorgas dat met gunstige wind in de richting van de vijand dreef. 5000 geallieerde soldaten werden gedood, nog eens 1500 buiten gevecht gesteld.

Civiele toepassingen van chloor waren voor de oorlog al ontwikkeld. De bacteriedodende werking was allang bekend en vooral in de VS was desinfecteren van drinkwater met chloor in

zwang gekomen. In 1914 had de firma Wallace & Tiernan reeds 23 chloreringsinstallaties geleverd aan publieke drinkwaterbedrijven in 18 verschillende steden in de VS.

Chloorgas kan direct vanuit een drukcilinder door middel van een reduceerventiel en injectiebuis in het, vooraf gezuiverde, ruwe water worden geleid. Een hoeveelheid van 0,2 à 0,4 milligram chloor per liter is in schoon water normaliter voldoende om bacteriën binnen enkele minuten te doden. In de praktijk zijn de doseringen vaak hoger, omdat het ruwe water stoffen bevat die een gedeelte van het chloor als het ware wegvangen.

Naast chloorgas zijn er enkele van chloor afgeleide stoffen die een vergelijkbare desinfecterende werking hebben. De belangrijkste zijn chloorkalk, natriumhypochloriet en chloramine-T. Alle drie werden tijdens de Eerste Wereldoorlog toegepast.

Chloorkalk (bleekpoeder; calciumchloridehypochloriet) is een crèmekleurig poeder. Opgelost in water heeft het een kiemdodende werking, die iets zwakker is dan die van chloorgas. Het poedervormige chloorkalk is aanzienlijk makkelijker te hanteren dan het gasvormige chloor, maar heeft als serieus bezwaar dat het niet stabiel is. De desinfecterende werking kan van partij tot partij sterk variëren. Ook bij ouder worden van een partij kan de effectiviteit flink teruglopen. Hierdoor bestaat het gevaar dat bij gebruik ongewild een te lage dosering aan het water wordt toegevoegd met het risico dat de kiemdoding onvoldoende is.

Natriumhypochloriet heeft eveneens een iets zwakkere desinfecterende kracht dan chloorgas. Het is net als chloorkalk poedervormig en evenmin stabiel. Doordat het duurder is dan chloorkalk werd het minder gebruikt.

Chloramine-T (natrium-tosylchloramide; natrium-n-chloro-para-tolueensulfonamide) werd tijdens de oorlog door de Amerikaanse chemicus H.D. Dakin voor het eerst toegepast voor sterilisatie van wonden. De stof bleek ook geschikt voor drinkwatersterilisatie.

Chloramine-T is stabiel, waardoor het ondanks de hogere prijs een goed alternatief was voor chloorkalk en natriumhypochloriet. Het is poedervormig en kende dus hetzelfde hanteringsgemak als bleekpoeder.

Ruw water bevat niet alleen bacteriën, maar ook opgeloste organische stoffen. Deze vangen een deel van het toegevoegde chloor weg, waardoor de effectieve, voor kiemdoding beschikbare hoeveelheid veel minder kan zijn dan bedoeld. Hierdoor bestaat het risico dat het water niet steriel wordt. Om zeker te zijn van voldoende bacteriedodende werking waren de gehanteerde doseringen te velde doorgaans ruim bemeten, met als gevolg een restant niet verbruikt actief chloor in het drinkwater.

Dit gaf een ongenietbare smaak aan het water en kon bij sterke overmaat zelfs acuut giftig zijn. Hierdoor was het noodzakelijk na de sterilisatie een tweede chemicalie aan het water toe te voegen die de overmaat actief chloor wegnam. Deze tweede stof werd antichloor genoemd. Veel gebruikt als antichloor werden de poedervormige stoffen natriumhyposulfit, natriumbisulfit, natriumthiosulfaat en het gas zwaveldioxide. Ook waterstofperoxide-carbamide en natriumpercarbonaat werden als antichloor ingezet.

5.1.2. Ozon

Ozon is een bijzondere, actieve vorm van zuurstof. Het is net als gewone zuurstof gasvormig en ontstaat door elektrische ontlading in lucht. Reeds in 1857 construeerde Werner Siemens de ozonbuis, het eerste apparaat waarmee op gecontroleerde wijze ozon uit lucht gemaakt kon worden. Het apparaat werkte volgens het principe van de stille elektrische ontlading tussen twee elektroden waarop elektrische spanning wordt gezet.

De kiemdodende eigenschappen van ozon werden al snel ontdekt, en talloze toepassingen, voornamelijk medische, werden ontwikkeld. Tijdens de Eerste Wereldoorlog werden in Duitsland soldaten met fistels, ontstoken wonden, koudvuur, loopgraafvoeten enz. met succes behandeld door middel van begassing met ozonhoudende lucht.

Rond 1900 waren er verschillende bedrijven in Europa en de USA die drinkwater-ozonisatoren op de markt brachten. Bij publieke drinkwaterbedrijven in o.a. Wiesbaden, Chemnitz, Florence, Nice, Parijs en Sint Petersburg waren vóór de Eerste Wereldoorlog reeds ozoniseerinstallaties operationeel.

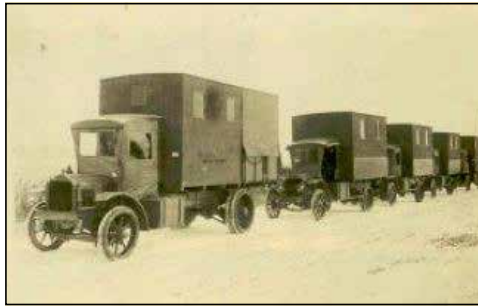
Het principe van drinkwatersterilisatie met ozon is eenvoudig. Een luchtstroom wordt in een ozonisator, in feite een bundel ozonbuizen, verrijkt met ozon en vervolgens in het te steriliseren water geleid. Het ruwe water moet vrij zuiver zijn en mag geen ijzer bevatten.

De hoeveelheid ozon die gevormd werd in een ozonisator anno 1915 is gering. Lucht bestaat voor ca. 20 % uit zuurstof. Van deze zuurstof werd hooguit slechts 1 à 2 % procent omgezet in ozon. Dat wil zeggen dat de lucht die de ozonisator verlaat dan ongeveer 3 à 5 gram ozon per kubieke meter bevat. Dit is echter meer dan voldoende om het gewenste kiemdodende effect te verkrijgen.

Ozon werkt veel sneller dan chloorproducten. De werking van ozon berust, evenals die van chloorproducten, op aantasting van de celwand en oxidatie van de enzymsystemen van de in water levende bacteriën. Ozon wordt

Mobiele W&T-drinkwaterbereider (de chloorcilinders zijn zichtbaar net achter de cabine).

Deel van de vloot van mobiele W&T-drinkwaterbereiders klaar voor aflevering.

Mobiel W&T-waterlaboratorium in bedrijf bij het Amerikaanse leger.

daarbij zelf omgezet in het veilige zuurstof. Hierdoor en door de geringe hoeveelheid ozon die in feite gebruikt wordt, is naderhand toevoegen van een "antichloor" overbodig.

5.1.3. Andere desinfectiemiddelen (jodium, permanganaat, zilver, zilverfluoride)

Jodium en kaliumpermanganaat behoren, evenals ozon en de besproken chloorverbindingen, in chemisch opzicht tot de krachtige oxidatoren. Zij attaqueren de bacteriën op dezelfde wijze als de eerder genoemde chemische sterilisatoren.

Zilver en zilverzouten werken gedeeltelijk anders, maar toch speelt ook oxidatie een rol. Verschillende mogendheden, waaronder Duitsland, Oostenrijk en Italië, hebben tijdens de Eerste Wereldoorlog de kiemdodende werking van zilverfluoride, bekend onder de naam "tachiol", bestudeerd om het bij de drinkwaterbereiding te velde te gaan gebruiken. Tot inzet van betekenis is het niet gekomen. De zilververbindingen werkten traag en zijn veel minder effectief gebleken dan ozon en chloorproducten.

5.2. Chemische sterilisatie bij de legers te velde

5.2.1. Chlorering te velde

Chemische drinkwatersterilisatie werd aanvankelijk vooral door het Engelse expeditieleger in Vlaanderen en Noord-Frankrijk toegepast. Kooktoestellen en UV-drinkwaterbereiders hadden ze niet of nauwelijks, in tegenstelling tot hun opponenten, de Duitsers en Oostenrijkers. Ook de Amerikanen maakten vrijwel uitsluitend gebruik van chemische sterilisatie, maar zij verschenen pas in 1917 op het strijdtoneel.

Chlorering met chloorgas was bij de geallieerde legers in Noord-Frankrijk de meest gebruikte sterilisatiemethode voor drinkwater. Bij het uitbreken van de oorlog bestelde het Engelse leger een groot aantal mobiele chloreringsinstallaties bij de Amerikaanse firma Wallace & Tiernan. De installaties waren gemonteerd op een truck. Ze waren uitgerust met een of meer drukcilinders gevuld met chloorgas, grof- en fijnfilters voor het ruwe water, een watertank voor het gesteriliseerde water, pompen, leidingwerk, reduceerventielen, gasinjectiebuis, manometers enz.

Aan het eind van de oorlog had Wallace & Tiernan 600 van deze installaties geleverd aan de geallieerde legers in Frankrijk. Daarnaast leverden ze nog eens zo'n 4000 draagbare chloreringsinstallaties aan de legers te velde en het Amerikaanse Rode Kruis dat eveneens in Europa actief was.

Ook produceerden Wallace & Tiernan mobiele veldlaboratoria voor de controle op het goed functioneren van de drinkwaterbereiders, het uitvoeren van chemische en microbiologische wateranalyses enz. Het Amerikaanse expeditieleger in Noord-Frankrijk had enkele van deze laboratoria in gebruik. (De firma Wallace & Tiernan bestaat nog steeds, maar maakt tegenwoordig onderdeel uit van het Siemensconcern).

Door de grote concentraties van troepen tijdens de slag om Verdun in 1916 was daar de behoefte aan goed drinkwater enorm. Ook de Franse burgerbevolking profiteerde van het veilige, met chloorgas gedesinfecteerde drinkwater dat de militairen leverden en leerde de grote waarde ervan kennen. Tot op de dag van vandaag wordt deze methode van drinkwatersterilisatie in Frankrijk verdunsation genoemd. Het Britse leger gebruikte in 1916 als eerste chloramine-T als sterilisatiemiddel voor de drinkwaterbereiding. Het middel werd toen voor het eerst succesvol ingezet op de tot hospitaalschip omgebouwde voormalige ocean liner Aquitania, die een jaar eerder als troepen transportschip bij Gallipoli was ingezet.

De nog in vrede tijdstip opgestelde Kriegssanitätsordnung van het Duitse leger stelde in para-

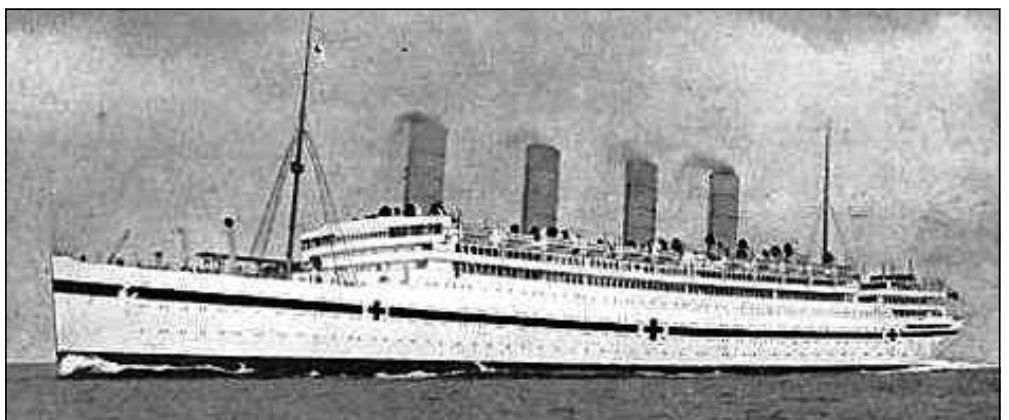
graaf 412 dat chemisch gereinigd drinkwater niet als veilig beschouwd kon worden en slechts in geval van nood mocht worden gebruikt. Gaandeweg de oorlog moest de Duitse legerleiding noodgedwongen dit standpunt versoepelen. Enerzijds waren er ook problemen met de filtratie- en de kooktoestellen, anderzijds bleek telkens weer uit wetenschappelijk onderzoek dat chemische sterilisatie wel degelijk effectief en veilig kon zijn. Bovendien kon chemische sterilisatie goedkoper zijn dan kooksterilisatie.

Zo werd er reeds omstreeks 1915 door de firma David Grove te Berlijn een mobiele drinkwaterbereider ontwikkeld, die gebruik maakte van chloorkalk als desinfectiemiddel. De chloorkalkdosering in dit proces was hoog, omdat die was uitgelegd op sterk verontreinigd oppervlaktewater.

Om smaakproblemen te vermijden werden geen thiosulfaat of bisulfiet e.d. gebruikt als antichloor, maar ijzerpoeder. Het ijzer werd door de oxiderende werking van de overmaat chloor gedeeltelijk omgezet in ijzerzouten, die vervolgens uitvlokten als ijzerhydroxide. Deze vlokken werden tesamen met het restant van het ijzerpoeder afgefilterd, waarna een goed smakend steriel drinkwater werd verkregen. De capaciteit van deze installaties was met 2 à 3 kubieke meter steriel drinkwater per uur enorm.

Wordt vervolgd.

Rob Kammelar

Het Britse hospitaalschip Aquitania.

Solden/Promo

AEG
perfekt in form und funktion

Wasmachine L75481FL

A+++ - 10% - 8 kg - 1400 t/m
Groot display - Inverter Motor
ProTex trommel - Stoomprogramma's
Startuitlet tot 20 u.
AquaControl

€ 599

Wasmachine L87494EFL

A+++ - 30% - 9 kg - 1400 t/m
LogiControl display
Inverter Motor - ProTex trommel
Stoomprogramma's - Startuitlet tot 20 u.
AquaControl

€ 699

Wasmachine L98696FL

A+++ - 20% - 9 kg - 1600 t/m
LogiControl Touch display
Inverter Motor - ProTex trommel
Stoomprogramma's - Startuitlet tot 20 u.
AquaControl

€ 899

Warmtepompdroogkast T65770DIH

A++ - Condensatie-efficiëntieklasse A
7 kg Display - AbsoluteCare - Inverter Motor
ProTex trommel - Alternerende trommel-
beweging - ÖKOFlow - Startuitlet tot 20 u.
LED binnenverlichting

€ 699

Condensatiedroogkast T65280AC

B - 8 kg - Display - ProTex trommel
Alternerende trommelbeweging
Startuitlet tot 20 u. - Sensorgestuurd drogen

€ 449

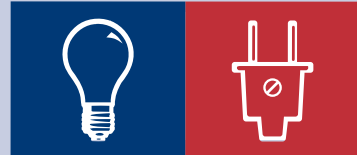

Vaatwasser F65712MOP

ProClean - A+++/A/A - Inverter Motor
6 progr., 4 temp. - 15 bestekken - Besteklade
Unieke glasbescherming met SoftSpikes en
SoftGrips - Startuitlet 1-24 u. - 44 dB - 11 L
AquaControl - Inox

€ 699

ELEKTROCAPPOEN^{nv}

Prof. O. Rubbrechtstraat 12 - 8972 Roesbrugge-Haringe
Tel. 057 30 05 94 - info@elektrocappoen.be - www.elektrocappoen.be

Wij aanvaarden ecocheques

Solden/Promo

Miele

Wasmachine
WDA 210 WPM
 Energie-efficiëntieklasse A+++
 7 kg - 1400 tpm - SoftCare-trommel
 Startuutstel en resttijdindicatie

€ 999 **€ 899**

Wasmachine
W 5873 WPS ED111
 Energie-efficiëntieklasse A+++
 1600 tpm - SoftCare-trommel
 Vlekkenfunctie

€ 1299 **€ 1099**

Wasmachine
WKG 130 WPS
 Energie-efficiëntieklasse A+++
 8 kg - 1600 tpm - SoftSteam-trommel
 TwinDos - CapDosing - Vlekkenfunctie

€ 1349 **€ 1249**

Droogkast
TDA 150 C
 Energie-efficiëntieklasse B
 7 kg - SoftCare-trommel
 FragranceDos - Perfect Dry

€ 799 **€ 699**

Droogkast
T 8164 WP
 Energie-efficiëntieklasse A+
 7 kg - Warmtepomp - SoftCare-trommel
 Perfect Dry

€ 999 **€ 899**

Droogkast
TKB 350 WP
 Energie-efficiëntieklasse A+
 8 kg - Warmtepomp - SoftCare-trommel
 FragranceDos - Perfect Dry

€ 1099 **€ 999**

ELEKTROCAPPOEN^{nv}

Wij aanvaarden ecocheques

Prof. O. Rubbrechtstraat 12 - 8972 Roesbrugge-Haringe
 Tel. 057 30 05 94 - info@elektrocappoen.be - www.elektrocappoen.be

In het hartje van Vleteren vindt u

Resto Bazil

Kom gezellig eten met de familie terwijl de kinderen spelen op het speelplein, springkasteel, binnenspeelhoek, go-carts, tractors,...

Er zijn ook dieren zoals ezels, pony's, kippen,...

Resto Bazil ligt in een oase van rust, vlakbij de bekende Sint-Sixtusabdij en een uitgebreid fietsennetwerk.

MENU JANUARI

Cava met hapje

Preisoep met appeltjes

Trio uit de Noordzee

Varkensfilet onder kruidenkorst

Mousse van praliné

Koffie met versnaperingen

€ 43.00 p.p.

Menu geldig
t.e.m. 01/02/2015

MENU FEBRUARI

Cava met hapje

Romige tomatensoep

In de oven gebakken zeebaarbeel met zuiderse ratatouille

Mechelse koekoek met warme groenten

Moelleux van chocolade met vanille-ijs

Koffie met versnaperingen

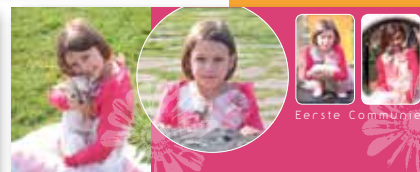
€ 43.00 p.p.

Menu geldig van
06/02/2015 t.e.m. 01/03/2015

Kruisstraat 2 - 8640 Westvleteren - 057 40 02 77

info@restobazil.be - www.restobazil.be - Volg ons op facebook

Communie

We maken met uw foto's een leuk en origineel communiekaartje!

Nog meer ideetjes op onze website!

Ook in hetzelfde gamma:
- menu's - placemats
- notablokjes - doosjes, ...

Drukkerij Schoonaert

Bergenstraat 1 - 8972 Roesbrugge - Tel. 057 30 03 79
info@drukkerijschoonaert.be - www.drukkerijschoonaert.be

TUINCENTER AU PETIT JARDIN BVBA

Wim Indevuyst

Couthoflaan 32

8972 PROVEN

Tel. 057 33 39 63

E-mail: info@aupetitjardin.be

www.aupetitjardin.be

dinsdag tot zaterdag open van 8.30 - 12.00 u. & 13.00 - 18.30 u.
zondag open van 9.00 - 12.00 u. • gesloten op maandag

- ☞ nu promotie in de voorjaarsbloembollen !
- ☞ primula's komen nu volop in bloei
- ☞ slaplantjes voor in de serre of broeibak
- ☞ **vanaf eind januari:** verschillende rassen plantaardappelen, plantajuin en sjalot, bloembollen van zomerbloeiers
- ☞ aanplanting van vaste planten, sierheesters, sierbomen, fruitbomen, klein fruit, haagplanten, aardbeiplanten
- ☞ groot assortiment groente- en bloemenzaden
- ☞ meststoffen voor groentetuin, siertuin of solitaire planten
- ☞ klantenkaart geldig op al uw aankopen

**MAART +
APRIL + MEI:
ELKE ZONDAG OPEN
van 9 tot 18.30 u.**

*Kom gerust langs,
het team van
Au Petit Jardin
staat steeds
tot uw dienst !*

ABELE

■ 10de Gratis wijnproefnamiddag Zaterdag 31 januari van 15 tot 19 u.

We zijn een groep familieleden en vrienden die houden van de wijnen van de Loire en reeds voor het 10de jaar de wijnboer helpen met het organiseren van een wijnproef.

Wijnen afkomstig van 'Domaine de la Belle Angevine' zijn gratis te proeven in zaal Pensionaat te Abele. Mr. Pierre Andre, oenoloog en eigenaar zal aanwezig zijn.

Organisatie: Les amis du vin de Loire, Abele - Poperinge.

■ Filmvoorstelling: "Les Grandes Vacances"

Woensdag 4 februari om 14 uur

In het kader van Filmmozaïek presenteert OKRA Abele, in samenwerking met vzw 't Pensionaat en Stad Poperinge, deze Franse komedie uit 1967 van Jean Girault met Louis de Funès in de hoofdrol.

Charles Bosquier (Louis de Funès) is directeur van een prestigieus lyceum die hij met ijzeren hand leidt. Zijn zoon Philippe is gezakt voor Engels. In de hoop zijn taak kennis wat bij te schaven, moet hij van zijn ouders de vakantie doorbrengen bij de Schotse familie MacFarell. Zij laten op hun beurt hun dochter Shirley logeren

bij de familie Bosquier. Een schitterend plan, ware het niet dat de jongeren zelf stokken in de wielen steken. Dit is een leuke Franse komedie met een hyperkinetische Louis de Funès. Er wordt eventjes Nederlands gesproken als de personages in Antwerpen belanden. Zoon Olivier de Funès speelt in de film de rol van Gerard Bosquier, de jongste zoon van de familie. Film te zien in 'Het Pensionaat', Abeleplein 8A te Abele.

Toegang: € 5, drankje inbegrepen.

Info: Frans Cooremans, tel. 057 21 62 15 of vzw 't Pensionaat 057 33 22 08.

■ Munten- en Brocantebeurs Zondag 8 februari van 7.30 tot 12.30 u.

Op iedere 2de zondag van de maand gaat de verzamelbeurs van Poperingana Numismatica Historia door in Het Pensionaat te Abele. Iedereen die interesse heeft in oude munten, postkaarten, boeken, aardewerk, en andere verzamelobjecten kan terecht op deze gezellige beurs. In de tombola ten voordele van de club wordt met nieuwjaar o.a. een gouden munt verlost! Inkom is gratis.

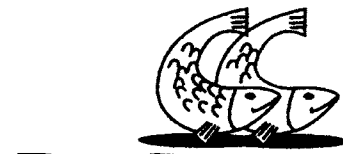
ALVERINGEM

■ Alveringemnaren op de sofa Vrijdag 23 januari om 20 uur

Boeiende kennismaking met bijzondere Alveringemnaren in Estaminet "Oud Fortem", Fortem 38 te Alveringem. Toegang gratis. Wij drinken samen een gratis glas op het nieuwe jaar. Info: alveringem.davidsfonds.be of 058 51 05 31.

Voor al uw festiviteiten:
affiches, flyers en toegangskaarten

Drukkerij SCHOONAERT

DE LEVAARD

ACTIVITEITEN

**TONEEL:
DE WIETERS**

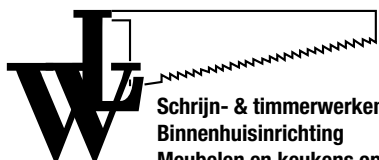
Flor Barbry's Volkstoneel
voor Frans-Vlaanderen

ZATERDAG 14 FEBRUARI 2015

BEVEREN A.D. IJZER

■ Brigida-kermis

De jaarlijkse novene ter ere van de H. Brigida wordt in Beveren-aan-den-IJzer nog steeds in ere gehouden. Het laatste weekend van januari wordt deze heilige herdacht en aanbeden voor de koeplaag. Op maandag 2 februari is er om 10 uur een plechtige hoogmis met zegening met haar relikwie. Op zaterdagavond 31 januari is er om 20 uur stipt de traditionele quizavond voor de verenigingen die al voor de 20ste keer wordt ingericht. Per groep van 4 à 6 personen wordt er naar het hoogste schavotje getracht. Alle verenigingen of familiegroepjes worden graag uitgenodigd. Inschrijven vóór 25 januari, om organisatorische reden, bij Leo Lepee, tel 057 30 04 60 - e-mail: leo.lepee@skynet.be.

Schrijn- & timmerwerken
Binnenhuisinrichting
Meubelen en keukens op maat

NIEUWBOUW - VERBOUWINGEN

RAMEN - DEUREN - ROLLUIKEN

VERANDA'S - POORTEN

- HOUT - eigen fabricatie

- PVC

- ALUMINIUM

HOUTSKELETBOUW

WOLTERS LUC

Zwanestraat 20 - 8691 STAVELE

Tel. & Fax 057 30 11 65

E-mail: wolters.luc@hotmail.com

TOTALE UITVERKOOP

WEGENS STOPZETTING

-30%

OP JUWELEN

-25%

OP UURWERKEN

GUIDO

DESCHUYTTER

Korte Torhoutstraat 3 • IEPER
057 2061 39

DEVER FREDERIK

metaal-, aluminium- en
inoxconstructies

0477/85.01.39

fax 057/36.73.37

dever_frederik@hotmail.com

Apolloniaqreef 4, 8978 Watou

■ **14de Warme hespmaaltijd**
Zondag 8 en 15 februari 2015

Dank zij de massale deelname van veel sympathisanten aan de warme hespmaaltijd tijdens de afgelopen jaren, heeft het zaalcomité reeds vele verbeteringen aan de H. Hartzaal kunnen aanbrengen. In de loop van 2014 werd de verwarmingsketel vervangen door een energiezuinige condensatieketel op aardgas. Maar het comité heeft nog veel plannen. Daarom wordt op zondag 8 en zondag 15 februari opnieuw een warme hespmaaltijd ingericht.

Kaarten zullen door de leden persoonlijk aangeboden worden aan de prijs van € 15 voor volwassenen en € 8 voor kinderen jonger dan 12 jaar (1 aperitief of consumptie inbegrepen). Steunkaarten aan € 5 zijn ook ter beschikking. De maaltijd kan afgehaald of gratis thuisgebracht worden. Noteer alvast deze data in uw agenda. Het comité is ervan overtuigd dat iedereen deze oproep graag zal beantwoorden en het garandeert u een lekker maal.

KROMBEKE

■ **Tuinhier Krombeke**
Vrijdag 13 februari om 19.30 uur

"Kruiden als basis voor recepten en likeuren" door Elza Seldeslachts (Epona) in de kantine van de Hondenschool "Te Lande", Bankelindeweg 39 te Krombeke.

Info: Rudi (0477 59 50 16) - Willem (0477 36 22 38) - www.volkstuin-krombeke.be.

■ **Gezinsbond Krombeke**
gaat schaatsen

Vrijdag 13 februari om 19 uur

Op vrijdag 13 februari gaan we schaatsen in Gullegem. Vertrek aan de kerk te Krombeke om 19 uur en thuis rond 22.45 uur. Vergeet je

handschoenen niet

Prijs: leden € 10 en niet-leden € 13. Op voorhand overschrijven op BE37 8804 5648 0128. Inschrijven vóór 4 februari (beperkt aantal plaatsen) bij Marjan Nouwynck, 057 40 16 82 of gezinsbondkrombeke@gmail.com.

■ **Gezinsbond Krombeke stelt voor**
"De Leeuwekoning"
Maandag 16 februari om 14 uur

Kom op 16 februari de avonturen volgen van Simba, de zoon van leeuwenkoning Mufasa. Simba is een jong leeuwje en moet zijn vader opvolgen als koning van de savanne. Terwijl Simba geniet van een onbezorgde jeugd in zijn vaders koninkrijk, smeedt zijn oom Scar samen met een groep hyena's snode plannen. Hij wil zowel Mufasa als Simba uit de weg ruimen om zelf de macht te grijpen en koning te worden. Wanneer zijn vader door Scar vermoord wordt moet Simba helemaal alleen in de woestijn zien te overleven, maar al snel komt hij het hilarische stokstaartje Timon en zijn hartelijke vriend Pumba het wrattenzwijn tegen. Samen gaan ze een zorgeloos leven tegemoet, oftewel "Hakuna Matata".

OC De Bampoele te Krombeke, einde voorzien rond 16 uur.

Prijs: leden € 2,50 en niet-leden € 5, inclusief drankje en verrassing.

Info: Marjan Nouwynck, 057 40 16 82 of gezinsbondkrombeke@gmail.com.

■ **Toneelkring T72 Krombeke**
stelt voor "De Roze Ridder"

Wat een jubileumvoorstelling moest worden, valt figuurlijk in het water. Er valt niets te vieren met zo'n troepje onge-regeld. Een stelletje amateurs die denken dat het voldoende is een tekst ter hand te nemen en zo acteur te worden. En wat

voor toneelstuk? Middeleeuws dan nog wel, waar paarden en ridders, koningen, koninginnen en lijfeigenen ten tonele worden gebracht in de strakke regie van de voorzitter.

De repetities verlopen al niet van een leien dakje, waardoor de voorstelling navenant is. En neem daar dan nog de tweestrijd van enkele leden bij, een paar technische problemen en gebrek aan financiën en je krijgt een hilarisch stuk.

De regie is opnieuw in handen van Koen Vandenbergh, die reeds "De mensen van hiernaast" en "Eendvogel" regisseerde. Hij haalt het maximum uit het stuk en het beste uit zijn acteurs naar boven. "De roze ridder" is vlot en wervelend, waar je als publiek naar elke hoek van de zaal moet kijken, want het kan van alle kanten komen. Je bent gewaarschuwd: een verwittigd ridder is twee vazallen waard! Trouwens, hoelang bestaat T72 nu al? 25 jaar?

Speeldata:

Zaterdag 24 januari om 20 uur

Zondag 25 januari om 18 uur

Vrijdag 30 januari om 20 uur

Boomonderhoud
Bottelier Joris

Snoeien & vellen van bomen
 Onderhoud & opruiming van bos
 Verhakselen van bomen en takken
 Bouwklaar maken van terreinen

Specialiteit :

Uitfrezen van boomwortels

Oude Provenstraat 53 - 8978 Watou
 057 36 67 68 - 0473 94 51 54
www.boomonderhoud-bottelier.be

GARAGECAPPOEN

Prof. O. Rubbrechtstraat 32 - ROESBRUGGE
 Tel. 057 30 03 59 - www.garagecappoen.be

Nieuwe en tweedehandse auto's
 Alle carrosseriewerken • schilderen
 Depannagediensten
 VANAF NU: Aircoservice
 Laat uw airco tijdig controleren !

FORD Fiesta	1.4 D	2011
BMW 316	1.9 D	2010
PEUGEOT 206+	1.4 D	2010
RENAULT Megane Break	1.5 DCI	2010
VW Golf	1.6 D	2010
SEAT Ibiza	1.4 D	2009

OPENDEUR 7 & 8 MAART 2015

COIFFURE
NANCY

DAMES • HEREN
 KINDEREN

ZONNEBANK
 10 + 1 GRATIS

OPEN VAN
 DINSDAG T.E.M. ZATERDAG

ST. JAN-TER-BIEZEN 6
 WATOU • 057 21 49 47

EVENEMENTENKALENDER

Zaterdag 31 januari om 20 uur

Vrijdag 6 februari om 20 uur.

Zondag 8 februari 2015 om 18 uur

Deuren open 30 min. voor de voorstelling.

Toegang: € 8 - Kinderen -12 j. € 6, gewone consumptie inbegrepen.

Genummerde kaarten, reserveren op 057 40 08 24 of via info@verzekeringenpyfferoen.be.

POPERINGE

Roofvogelwandeling

Zondag 18 januari om 13.30 uur

Naar jaarlijkse gewoonte worden roofvogels geteld in gans Vlaanderen, en dus ook bij ons. Het doel van dit opzet is het in kaart brengen van de overwinterende dagroofvogels (bui-zerd, sperwer, torenvalk, blauwe kiekendief, slechtvalk,...) om zo een beter inzicht te kunnen krijgen van de overwinteringsgebieden en aantallen in Vlaanderen. Kledij en schoeisel aanpassen aan de weersomstandigheden, verrekijker is een must. We verzamelen om 13.30 uur aan de nieuwe parking nabij de Sixtusbos-complexen (hoek: Leeuwerikstraat - Canada-weg), Poperinge.

Gratis voor leden Natuurpunt, niet-leden betalen € 1.

Info: Guido Quaghebeur, Tel. 057 33 79 78 - www.natuurpunt-poperinge-vleteren.be.

Lokale algemene ledenvergadering

Natuurpunt

Zaterdag 31 januari om 16.30 uur

Op het programma: toast op het nieuwe jaar, voorstelling werking en plannen 2015, eerste praatcafé en afsluiten doen we met een reisverslag van een natuurreis naar Noord-Oost Polen door Guido Quaghebeur. Gratis voor leden (en hun huisgenoten) Natuurpunt Poperinge - Vleteren, niet-leden betalen € 3.

Inschrijven: Guido Quaghebeur, 057 33 79 78 - www.natuurpunt-poperinge-vleteren.be.

PROVEN

Volksvreugdkippen

Zondag 15 februari

Koninklijke Harmonie 'De Volksvreugd' Proven nodigt je uit op haar Kippenfestijn op zondag 15 februari in OC De Croone. Je kunt reeds komen aanzitten vanaf 11.30 uur en rustig van een aperitiefje genieten. Vanaf 12 uur wordt kip met frieten en groenten geserveerd. Wil je maaltijd tijdig bestellen bij de leden en bestuursleden van De Volksvreugd of via ingedehaene@telenet.be of 0498 51 08 99. Volwassenen betalen € 13 en kinderen € 7. Vooraf betalen met vermelding van aantal kinderen en volwassenen op rekeningnummer BE96 9793 7952 2205 van De Volksvreugd bevordert een vlotte bediening de dag zelf. Wie liever thuis eet, kan zijn maaltijd vanaf 12 uur komen

ophalen met eigen schotels en kommen. De laatste inschrijvingen worden verwacht vóór woensdag 11 februari.

ROESBRUGGE

KVLV Roesbrugge-Haringe

Activiteiten:

- Woensdag 21 januari om 19.30 uur: Feestelijke jaaropener met Miet Deprez met "Sjaals in de knoop" in De Levaard te Haringe. Breng een vierkante en een rechthoekige sjaal mee.

- Zondag 15 februari: Valentijnsontbijtpakket

- Donderdag 19 februari om 13.30 uur: "Taarten zonder oven" in OC Karel de Blauwer.

OKRA Roesbrugge-Haringe

Activiteiten:

- Vrijdag 9 januari: Petanque in OC Karel de Blauwer. Inschrijven: 13.30 - 13.50 u.

- Vrijdag 16 januari om 14.00 u.: Kaarting & gezelschapsspelen in Karel de Blauwer

- Maandag 19 januari: Kampioenviering wedstrijd 2014

- Vrijdag 23 januari: Petanque in OC Karel de Blauwer. Inschrijven: 13.30 - 13.50 u.

- Dinsdag 27 januari om 14.00 u.: Kaarting & gezelschapsspelen bij P. Gunst

- Vrijdag 5 februari om 14.00 u.: Crea bij P. Gunst

- Vrijdag 13 februari: Petanque in OC Karel de Blauwer. Inschrijven: 13.30 - 13.50 u.

- Vrijdag 20 februari om 14.00 u.: Kaarting & gezelschapsspelen in Karel de Blauwer

- Dinsdag 24 februari om 14.00 u.: Kaarting & gezelschapsspelen bij P. Gunst

- Vrijdag 27 februari: Petanque in OC Karel de Blauwer. Inschrijven: 13.30 - 13.50 u.

Gezinsbond Roesbrugge-Haringe

& Beveren a.d. IJzer

Zondag 25 januari van 11 tot 13 uur

Wij nodigen u graag uit voor de voorstelling van het jaarprogramma op zondag 25 januari in OC Karel de Blauwer van 11 tot 13 uur.

Ontmoet er andere gezinnen die lid zijn bij een aangename babbel met een natje en een droogje en muzikale omlijsting.

Filmavond "Marina"

OC Karel de Blauwer

Vrijdag 30 januari om 19.45 uur

Het Verbroederingscomité Roesbrugge - St-Victor-de-Buthon vertoont de film "Marina" van Stijn Coninx. De film beschrijft het levensverhaal van zanger Rocco Granata met Matteo Simoni en Evelien Bosmans in de hoofdrollen. De 10-jarige Rocco groeit op in een Italiaans bergdorp tot zijn vader op een dag beslist te gaan werken in de Belgische steenkoolmijnen. Zijn gezin komt over naar Waterschei. Zo begint voor Rocco een nieuw leven in een voor hem

vreemde omgeving, vreemde cultuur, vreemde taal. Al gauw komt zijn passie voor muziek naar boven en zoekt hij tegen de wil en overtuiging van zijn vader een uitweg in de muziek én in de liefde. Hij volgt zijn hart en passie om een eigen droom te realiseren ondanks de vele tegenkanten van buiten uit. Een mooie Vlaamse film met tal van bekende acteurs. Vooraf nog wat sfeerbeelden van de streek van de Perche en de school van St-Victor-Champrond. Iedereen van harte welkom. Er is ook een koekjesverkoop t.v.v. de volgende schooluitwisseling in april 2015. Toegang: voorverkoop € 4,00 - aan de deur € 5,00. Kinderen tot 12 jaar: € 2,00. Kaarten o.a te verkrijgen bij Bart Recour (0478 31 98 38), Roger Benauwt (057 30 01 88), Geert Six (op school), Christen Volkshuis (057 30 03 22) en de leden van het Verbroederingscomité.

Ruilbeurs Champagnecapsules

Zaterdag 21 februari

van 13.30 tot 18.00 u.

Veel toeristen bezoeken de mooie Champagnestreek, bezoeken een champagnebedrijf, nemen deel aan een activiteit op de Route touristique du Champagne of logeren in een Chambre d'Hôte bij een "viticulleur de champagne".... Ook het verzamelen van champagnecapsules is een hype geworden. Deze mooie hebbedingetjes die je vindt tussen de ijzeren muselet en de champagnekurk zijn een geëerd verzamelobject. Er is ook heel wat op de markt: maandelijks verschijnen nieuwe reeksen over allerlei thema's. Champagnehuizen, restaurants, clubs spelen daar gretig op in en brengen allerlei gepersonaliseerde capsules uit. Onze ruilbeurs is dé uitstekende gelegenheid om je collectie te gaan uitbreiden door contacten met verzamelaars uit Frankrijk en België. De waarde van de Lambert-catalogus 2014 vormt over het algemeen de basis voor de ruil of er wordt geruild met onderling akkoord. Misschien vind je wel dat ene capsuletje dat nog ontbrak uit een bepaalde reeks.

Alle verzamelaars, beginnende verzamelaars en belangstellenden zijn welkom op onze 11de internationale ruilbeurs in zaal Christen Volkshuis te Roesbrugge.

Info: Luc Pattyn (pattynluc@telenet.be) of Roger Benauwt (r.benauwt@telenet.be) of 057 30 01 88.

Brieven, omslagen, facturen,
bestelbons, BTW-formulieren, ...

Drukkerij SCHOONAERT

Hotstonmassage • Chinese relaxatie • Permanente make-up • Parfumerie • Make-up • Kleurconsulente • Definitieve ontharing • Infraroodcabine

Beauty & wellness
Valerie
VIANE

Met welke kleuren ben je het mooist?
Maak een afspraak voor je kleurenanalyse
en beleef een kleurrijk voorjaar !

Provenplein 53 - 8972 Proven - www.valerieviane.be - Tel. 057 30 08 51 - Gsm 0494 06 96 73

Publiciteit voor de streek ?

De IJzerbode wordt in meer dan 3000 huisgezinnen verspreid.
Interessante prijzen.

Inlichtingen: 057 30 03 79

Algemene schilderwerken, wand- en vloerbekleding

Gordijnen en overgordijnen **UNLAND®**
Gratis opmeten en plaatsen

Glas in loodramen, brandschilderen, restauratie

Decoratie & Kunstglazenier

J. LAHOUTTE

Blekerijweg 100 - 8972 PROVEN - Tel. 057 38 88 59

DAKWERKEN

MASSON
VERHYSER

NIEUWBOUW EN RENOVATIE

DAKPANNEN - DAKCONSTRUCTIES - ZINKWERKEN
ROOFING - EPDM - LEIEN - ISOLEREN - HERSTELLINGEN

Winnezelestraat 55 - 8978 WATOU - Gsm 0478 74 47 09

Wèt je gy oe da wyder dat zegn?

Ezo zat het vooërige keeë in mekoar:

1. e trek geven = een klap geven
2. 't nie kunnen bokken = het onderspit delven
3. in e strek vollen = een zwakte doormaken
4. oender 't voetvook roaken = zoek geraken
5. ze kop geven = stoppen met koppig zijn
6. van ze geeëren schudden = zich onttrekken aan
7. z'n hand overspelen = meer wagen dan je aankan
8. weeëger zien op = heel zorgzaam zijn voor iets
9. an de rebben hoeden = meer als de moeite waard zijn
10. in ze viengers snieën = zichzelf benadelen
11. ze steirt intrekken = een akkoord opzeggen
12. noa binnen spelen = (gulzig) opeten
13. ze manieëren hoeden = beleefd en hoffelijk zijn
14. e gat in z'n hand hen = overmatig veel geld uitgeven
15. de butter opeten hen = de schuld van iets krijgen
16. nogol e poef geven = veel weerklank hebben
17. op schok goan = op zwier gaan
18. d'er ze leen an leggen = zich voor iets inspannen
19. op ze peird spriengen = zich boos maken
20. droagen kriegien = barensweeën krijgen

Ol neistig zangen verzoamelden ze:

- 20 p.: St. Denecker, Dewaele A. en Goudezeune M.
19 p.: Becuwe C. en M., Devaere O. en Vandenbosch R.
18 p.: Keirsebilck H. en Steverlynck M.
16 p.: Igodt L.

En hoe vul julder wies klakje gie dit an?

1. ol die p... hed, moet biespriengen
2. die koakelt moet ook kunnen e ...
3. d' er z'n h... nie mei klutsen
4. etwieën de p... jeunen
5. d' er e h... van weg hen
6. nie goeëd bie ze ... zien
7. twi zieëlen in k...
8. d' er ze k... in hen
9. e k... schieëten
10. bie etwieën in de g... stoan
11. 'n h... in de pot viengen
12. d' er e k... over moaken
13. pitten in de ... kloagen
14. d' er ze d... an hoalen
15. van k... buten zien
16. edieënd zien lik en hoend mi ...
17. nie ol gin suker en z... zien
18. zot zien doe z...
19. in 't f... van ze tied zien
20. broeëderlik deeëlen en z... opeten

Hoëë goat 't mei je, Jules?
't Goat, 't goat ol, beter!
Da 's goeëd da 't ol beter goat!
Joat, moa 't zoe nog beter goan
o 't goeëd gienge!

Wim Sohier

LIJST WINNENDE NUMMERS VOLGENS NUMMER

Unie van Zelfstandige Ondernemers

EINDEJAARSVERKOOPACTIE

Uitslag trekking vrijdag 9 januari 2014

43552 (10216) **Waardebon € 500**

38102 (51358) **Waardebon € 100** | 67659 (66478) **Waardebon € 100** | 18562 (19274) **Waardebon € 100**

48267 (40489) **Waardebon € 100** | 60378 (62764) **Waardebon € 100** | 25212 (20880) **Waardebon € 100**

GEMEENTE	DEELNEMER	PRIJS	LOT	RESERVE
Watou	Coiffure Nancy	Haarverzorgingsproduct	10172	10353
Watou	Coiffure Nancy	Haarverzorgingsproduct	10362	10149
Watou	Coiffure Nancy	Haarverzorgingsproduct	10466	10863
Watou	Coiffure Nancy	Haarverzorgingsproduct	10524	10425
Watou	Chez le Voisin	Waardebon 10 euro	11020	11603
Watou	Chez le Voisin	Waardebon 10 euro	11119	11869
Watou	Chez le Voisin	Waardebon 10 euro	11489	12234
Watou	Chez le Voisin	Waardebon 10 euro	11865	12051
Watou	Chez le Voisin	Waardebon 10 euro	11878	12239
Watou	Chez le Voisin	Waardebon 10 euro	12417	11724
Watou	Electro Careye	Retro radio	12520	14414
Watou	Electro Careye	Schenkkkan	12525	13861
Watou	Electro Careye	Sodastreamtoestel	12576	13844
Watou	Electro Careye	Sodastreamtoestel	12869	13359
Watou	Electro Careye	Rekenmachine	12965	13047
Watou	Electro Careye	Wandklok	13155	14811
Watou	Electro Careye	Polshorloge naar keuze	13168	14874
Watou	Electro Careye	Wekkerradio	13726	15046
Watou	Electro Careye	Wekker	13842	12826
Watou	Electro Careye	Schenkkkan	14083	14946
Watou	Zuivelhandel Inge Devooght	Cadeaumand	18280	18891
	HOOFDPRIJS	100 EURO	18562	19274
Watou	Zuivelhandel Inge Devooght	Cadeaumand	18580	18267
Watou	Zuivelhandel Inge Devooght	Cadeaumand	18581	17800
Watou	Zuivelhandel Inge Devooght	Cadeaumand	18772	18643
Watou	Zuivelhandel Inge Devooght	Cadeaumand	18850	18476
Watou	Zuivelhandel Inge Devooght	Cadeaumand	18944	17801
Watou	Coiffure Deroo Nadine	Watergolf	19153	19294
Watou	Coiffure Deroo Nadine	Snit en brushing	19209	19092
Watou	Grain d'Amour	Dark fruits confect broodje	19505	19647
Watou	Grain d'Amour	Dark fruits confect broodje	19800	19555
Watou	Grain d'Amour	Dark fruits confect broodje	19890	19772
Watou	Grain d'Amour	Dark fruits confect broodje	19913	19573
Watou	Grain d'Amour	Dark fruits confect broodje	19968	19807
Watou	Grain d'Amour	Dark fruits confect broodje	19999	19905
Watou	De Witte Parel	Doos ambachtelijke pralines	20270	20494
Watou	De Witte Parel	Doos ambachtelijke pralines	20439	20469
Watou	Het Brouwershof	pakket Kapittelbier	20526	20644
Watou	Het Brouwershof	pakket Kapittelbier	20743	20820
Watou	Het Brouwershof	pakket Kapittelbier	20891	20586
Krombeke	Garage Nevejan	Pot Nonnepaté	21013	21148
Krombeke	Garage Nevejan	Bak Nonnebier	21121	21383
Krombeke	Garage Nevejan	Pot Nonnepaté	21248	21324
Krombeke	Garage Nevejan	Pot Nonnepaté	21308	21265
Krombeke	Garage Nevejan	Bak Nonnebier	21316	21051
Krombeke	Garage Nevejan	Bak Nonnebier	21492	21325

Watou	Zuivelhandel Inge Devooght	Cadeaumand	21553	22588
Watou	Zuivelhandel Inge Devooght	Cadeaumand	21674	23535
Watou	Zuivelhandel Inge Devooght	Cadeaumand	22473	24386
Watou	Zuivelhandel Inge Devooght	Cadeaumand	22475	21672
Watou	Zuivelhandel Inge Devooght	Cadeaumand	22498	24574
Watou	Zuivelhandel Inge Devooght	Cadeaumand	22703	22119
Watou	Zuivelhandel Inge Devooght	Cadeaumand	22774	22476
Watou	Zuivelhandel Inge Devooght	Cadeaumand	22974	24995
Watou	Zuivelhandel Inge Devooght	Cadeaumand	23020	21778
Watou	Zuivelhandel Inge Devooght	Cadeaumand	23191	23185
Watou	Zuivelhandel Inge Devooght	Cadeaumand	23337	24237
Watou	Zuivelhandel Inge Devooght	Cadeaumand	23727	24873
Watou	Zuivelhandel Inge Devooght	Cadeaumand	23753	22819
Watou	Zuivelhandel Inge Devooght	Cadeaumand	24461	23117
	HOOFDPRIJS	100 EURO	25212	20880
Watou	Friettijd	Waardebon 10 euro	25559	25901
Watou	Friettijd	Waardebon 10 euro	25999	25764
Watou	Friettijd	Waardebon 10 euro	26047	25563
Watou	Friettijd	Waardebon 10 euro	26103	26143
Watou	Friettijd	Waardebon 10 euro	26225	26099
Watou	Friettijd	Waardebon 10 euro	26497	26009
Watou	Ziggy's hondentoiletage	Pakket voor huisdier 10 euro	27290	27378
Watou	Ziggy's hondentoiletage	Pakket voor huisdier 10 euro	27344	27439
Watou	Café De Kikker	Grote fles bier	27554	28832
Watou	Café De Kikker	Bierbonnen	28002	28738
Watou	Café De Kikker	Grote fles bier	28212	28107
Watou	Café De Kikker	Bierbonnen	28564	28629
Watou	Café De Kikker	Bierbonnen	28897	27783
Watou	Café De Kikker	Grote fles bier	28965	27784
Watou	Hespeel bvba	Cadeaucheque 25 euro	29640	29660
Watou	Hespeel bvba	Cadeaucheque 25 euro	29851	29248
Abele	D'Abeelestatie	Vuurkorf	30931	30033
Abele	D'Abeelestatie	Muurhorloge voor buiten	31025	33757
Abele	D'Abeelestatie	Weerstation op leisteen	31433	37121
Abele	D'Abeelestatie	Vuurkorf	31597	35440
Abele	D'Abeelestatie	Muurhorloge voor buiten	31702	34698
Abele	D'Abeelestatie	Tuinlamp libelle	32373	30240
Abele	D'Abeelestatie	Voederstation buitenvogels	32619	34050
Abele	D'Abeelestatie	Voederstation buitenvogels	33378	31465
Abele	D'Abeelestatie	Muurhorloge voor buiten	33521	38348
Abele	D'Abeelestatie	Decoratief buitenvogelbad	33989	33391
Abele	D'Abeelestatie	Wanddecoratie voor buiten	34355	41158
Abele	D'Abeelestatie	Tuinlamp kat	34555	40504
Abele	D'Abeelestatie	Vuurkorf	35151	36883
Abele	D'Abeelestatie	Weerstation op leisteen	37319	31079
Abele	D'Abeelestatie	Vuurkorf	37606	30803
Abele	D'Abeelestatie	Tuinlamp koe	37805	32419

Abele	D'Abeelestatie	Tuinlamp koe	38058	32338
	HOOFDPRIJS	100 EURO	38102	51358
Abele	D'Abeelestatie	Muurhorloge voor buiten	38926	35178
Abele	D'Abeelestatie	Bloempot op wielen Elho	39509	37877
Abele	D'Abeelestatie	Bloempot op wielen Elho	39683	37746
Abele	D'Abeelestatie	Wanddecoratie voor buiten	39905	30743
Abele	D'Abeelestatie	Tuinlamp kat	40044	31950
Abele	D'Abeelestatie	Bloempot op wielen Elho	40324	39393
Abele	D'Abeelestatie	Tuinlamp libelle	41212	35784
Abele	De Katteman	Eetbon 10 euro	42130	42321
Abele	De Katteman	75 cl St-Bernardustripel	42191	42128
Abele	De Katteman	75 cl St-Bernardustripel	42250	42230
Abele	De Katteman	Eetbon 10 euro	42373	42489
Abele	De Katteman	75 cl St-Bernardustripel	42432	42258
Abele	FM Producten	Waardebon 20 euro	42966	42505
Abele	Coiffure Hilde	Waardebon 10 euro	43058	43123
Abele	Coiffure Hilde	Waardebon 10 euro	43128	43541
Abele	Coiffure Hilde	Waardebon 10 euro	43538	43930
	HOOFDPRIJS	500 EURO	43552	10216
Abele	Coiffure Hilde	Waardebon 10 euro	43788	43170
Abele	Coeur au Chocolat	Doos pralines	44038	44250
Abele	Coeur au Chocolat	Doos pralines	44296	44020
Abele	De Luttertap	Waardebon 20 euro	44752	45623
Abele	De Luttertap	Waardebon 20 euro	45293	46221
Abele	De Luttertap	Waardebon 20 euro	45563	45081
Abele	De Luttertap	Waardebon 20 euro	46250	44956
Abele	Het Sparhof	Waardebon 10 euro	47793	47725
Abele	Het Sparhof	Waardebon 10 euro	47921	47656
	HOOFDPRIJS	100 EURO	48267	40489
Abele	Au Nouveau St-Eloi	Eetbon 10 euro	48779	48621
Abele	Au Nouveau St-Eloi	Eetbon 10 euro	49013	48938
Abele	Au Nouveau St-Eloi	Eetbon 10 euro	49031	49663
Abele	Au Nouveau St-Eloi	Eetbon 10 euro	49149	49316
Abele	Au Nouveau St-Eloi	Eetbon 10 euro	49192	48662
Abele	Au Nouveau St-Eloi	Eetbon 10 euro	49203	49935
Abele	Au Nouveau St-Eloi	Eetbon 10 euro	49606	48644
Abele	Au Nouveau St-Eloi	Eetbon 10 euro	49769	49341
Abele	De Nieuwe Appel	Eetbon 10 euro	50398	50788
Abele	De Nieuwe Appel	Eetbon 10 euro	50701	50989
Abele	De Nieuwe Appel	Eetbon 10 euro	50799	50047
Abele	De Nieuwe Appel	Eetbon 10 euro	50987	50586
Abele	Au Nouveau St-Eloi	Eetbon 10 euro	51238	51201
Abele	Au Nouveau St-Eloi	Eetbon 10 euro	51493	51304
Proven	Bokado	Bloemenvaas	55045	55454
Proven	Coiffure Ganne Rita	Waardebon 10 euro	55541	55734
Proven	Coiffure Ganne Rita	Waardebon 10 euro	55665	55569
Proven	Worm Romina	Verzorgingsproducten	56277	56220
Proven	Worm Romina	Verzorgingsproducten	56473	56487
Proven	Hairdesign Ronny	Sjaal	56608	56553
Proven	Hairdesign Ronny	Sjaal	56888	56993
Proven	Chocolade Zokola	Chocolade-verrassing	57038	57387
Proven	Chocolade Zokola	Chocolade-verrassing	57140	57488
Proven	Chocolade Zokola	Chocolade-verrassing	57182	57390
Proven	Chocolade Zokola	Chocolade-verrassing	57222	57298
Proven	Chocolade Zokola	Chocolade-verrassing	57314	57426
Proven	Chocolade Zokola	Chocolade-verrassing	57338	57304
Proven	Chocolade Zokola	Chocolade-verrassing	57382	57187
Proven	Chocolade Zokola	Chocolade-verrassing	57383	57371
Proven	Chocolade Zokola	Chocolade-verrassing	57420	57163
Proven	Chocolade Zokola	Chocolade-verrassing	57423	57003
Proven	Schoonheidsinstituut Valerie	Waardebon voor pedicure	57950	57555
Proven	Hairdesign Ronny	Sjaal	58073	58004
Proven	Hairdesign Ronny	Sjaal	58126	58284
Proven	Au Petit Jardin	Orchidee in sierpot	60124	62130
	HOOFDPRIJS	100 EURO	60378	62764
Proven	Au Petit Jardin	Groene kamerplant	60445	60347
Proven	Au Petit Jardin	Groene kamerplant	60495	65434
Proven	Au Petit Jardin	Orchidee in sierpot	60639	60388
Proven	Au Petit Jardin	Helleborus / Kerstroos	61369	64426

Proven	Au Petit Jardin	Orchidee in sierpot	61587	64935
Proven	Au Petit Jardin	Org. Meststof moestuin	61743	60980
Proven	Au Petit Jardin	Snijbloemen-boeket	62011	60469
Proven	Au Petit Jardin	Snijbloemen-boeket	62308	67447
Proven	Au Petit Jardin	Orchidee in sierpot	62485	66659
Proven	Au Petit Jardin	Bloeiende kamerplant	62626	64345
Proven	Au Petit Jardin	Buxus-bol	62765	62887
Proven	Au Petit Jardin	Assortiment bloembollen	62810	66018
Proven	Au Petit Jardin	Org. Meststof moestuin	62812	62536
Proven	Au Petit Jardin	Groene kamerplant	63349	60869
Proven	Au Petit Jardin	Assortiment bloembollen	64556	64977
Proven	Au Petit Jardin	Bloeiende kamerplant	64694	65149
Proven	Au Petit Jardin	Org. Meststof moestuin	65315	65199
Proven	Au Petit Jardin	Snijbloemen-boeket	65406	66640
Proven	Au Petit Jardin	Assortiment bloembollen	65690	66509
Proven	Au Petit Jardin	Helleborus / Kerstroos	66374	62684
Proven	Au Petit Jardin	Snijbloemabonnement 6 maanden	66840	67595
Proven	Au Petit Jardin	Buxus-bol	66842	63616
Proven	Au Petit Jardin	Groene kamerplant	67005	64482
	HOOFDPRIJS	100 EURO	67659	66478
Proven	Au Petit Jardin	Orchidee in sierpot	68424	61650
Proven	Au Petit Jardin	Groene kamerplant	68877	62844
Roesbrugge	In Septem Caelo	Waardebon 10 euro	70116	70264
Roesbrugge	In Septem Caelo	Waardebon 10 euro	70343	70525
Roesbrugge	In Septem Caelo	Waardebon 20 euro	70598	70520
Roesbrugge	In Septem Caelo	Waardebon 10 euro	70778	70324
Roesbrugge	Elektro Cappoen	Epilady	71246	71060
Roesbrugge	Elektro Cappoen	Haardroger	71358	71078
Roesbrugge	Elektro Cappoen	Fonduetoestel	71363	71075
Roesbrugge	Elektro Cappoen	Kerstlamp	71365	71402
Roesbrugge	In Septem Caelo	Waardebon 20 euro	71528	71856
Roesbrugge	In Septem Caelo	Waardebon 10 euro	71556	71635
Roesbrugge	In Septem Caelo	Waardebon 30 euro	71978	71862
Roesbrugge	Bakkerij Sabbe	Taart twv 10 euro	72151	72604
Roesbrugge	Bakkerij Sabbe	Waardebon 5 euro	72195	72125
Roesbrugge	Bakkerij Sabbe	Waardebon 5 euro	72239	72864
Roesbrugge	Bakkerij Sabbe	Waardebon 5 euro	72404	72539
Roesbrugge	Bakkerij Sabbe	10 pistolets	72432	72146
Roesbrugge	Bakkerij Sabbe	Taart twv 10 euro	72467	72733
Roesbrugge	Bakkerij Sabbe	10 pistolets	72481	72792
Roesbrugge	Bakkerij Sabbe	Taart twv 10 euro	72498	72723
Roesbrugge	Bakkerij Sabbe	10 pistolets	72513	72216
Roesbrugge	Bakkerij Sabbe	Waardebon 5 euro	72698	72280
Roesbrugge	Bakkerij Sabbe	Waardebon 5 euro	72722	72181
Roesbrugge	Bakkerij Sabbe	10 pistolets	72789	72621
Roesbrugge	Bakkerij Sabbe	Taart twv 10 euro	72904	72531
Roesbrugge	Bakkerij Sabbe	10 pistolets	72923	72574
Roesbrugge	Bakkerij Sabbe	Taart twv 10 euro	72996	72622
Roesbrugge	Elektro Cappoen	Verlichtingsarmatuur	73300	73285
Roesbrugge	Elektro Cappoen	Verlichtingsarmatuur	73592	73804
Roesbrugge	Elektro Cappoen	Wandarmatuur	73604	73231
Roesbrugge	Elektro Cappoen	Kerstlamp	73668	73462
Roesbrugge	Elektro Cappoen	Staanlamp kleur	73864	73087
Roesbrugge	Elektro Cappoen	DVD videoplayer	73962	73653
Roesbrugge	Drukkerij Schoonaert	Fotoboek Roesbrugge-Haringe	74027	74318
Roesbrugge	Drukkerij Schoonaert	Pakket boeken Romain Depuydt	74298	74440
Roesbrugge	Drukkerij Schoonaert	Kalender 2015 Wereldoorlog I	74323	74250

Van bij ons Villa Martha, Stavele

Nichtje Martha Valcke moet bij Emile Valcke wel in het bovenste schuifje gelegen hebben want in 1902 schonk hij haar en haar man Marcel Vandecasteele als huwelijkscadeau dit jachthuis, opgetrokken als een leuk miniatuurhuisje! Dit pronkerig folieke, rechttegenover de Eversamhoeve in Stavele, is opgetrokken in cemetinestijl. Hierbij wordt een harnas van draad gemaakt dat daarna met cement bekleed wordt. Een techniek uit... ? Italië! Verklaring? Poperingse zakenman Emile Valcke bezat een spinnerij en een fabriek voor tabakverwerking. Om zijn arbeiders het hele jaar door werk te kunnen verschaffen liet hij ze meewerken bij het optrekken van sommige gebouwen. Zo ook bij de bouw van villa Martha, opgetrokken onder toezicht van bouwvakkers uit Venetië? Vandaar de Italiaanse bouwtechniek. Binnenin is er een duidelijke upstairs - downstairs. Beneden is er een stoere ruimte waar de meiden het wild van de jachtpartij bereidden. Boven was alles luxueuzer aangekleed. Daar namen de heren de maaltijd van de jacht. De vijver vlakbij is een overblijfsel van de visvijver van de monniken van de vroegere, nabijgelegen abdij Eversam die in 1794 door Franse revolutionairen verwoest werd.

Wim Sohier

!!! BELANGRIJK !!!

De volgende IJzerbode verschijnt op woensdag 18 februari 2015.

**Artikels en publiciteit
binnenbrengen ten laatste op
maandag 9 februari 2015.**

Bank- & Verzekeringen

Prinzie bvba

Voor al uw bankzaken & verzekeringen kunt u bij ons terecht. Wij bieden u een waaier van diensten aan:

- Zicht- & spaarrekeningen
- Kasbons, fondsen, aandelen,...
- Beleggingen op maat
- Diverse leningen, oa. investeringskredieten, landbouwkredieten,...
- Alle verzekeringen
- Mogelijkheid tot huren van kluizen

**Wij komen graag bij u thuis om uw belangen te beheren,
want niets is ons teveel voor een tevreden klant.**

Binnenkort ook een geldautomaat bij ons!!!

Bank- & Verzekeringen

PRINZIE bvba

Provenplein 39a | 8972 PROVEN

T +32 (0)57/30 09 01 | F +32 (0)57/30 12 82

zakenkantoor@prinzie.be | www.prinzie.be

FSMA-nr.11232 A-cB

Je Makelaar

Je beste
Verzekering

Fintro is een afdeling van BNP Paribas Fortis NV

Volg ons | www.fintro.be

FINTRO
BNP PARIBAS GROEP

GAAT VER, BLIJFT DICHTBIJ.

ACTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN

ROESBRUGGE

Kaartingen

- OC Karel de Blauwer vrijdag 16 januari puntenkaarting "OKRA"
- OC Karel de Blauwer vrijdag 20 februari puntenkaarting "OKRA"
- Kristen Volkshuis bij P. Gunst dinsdag 27 januari puntenkaarting "OKRA"
- Kristen Volkshuis bij P. Gunst dinsdag 24 februari puntenkaarting "OKRA"

Crea

- Kristen Volkshuis bij P. Gunst donderdag 5 februari

Vogelpik

- Kristen Volkshuis bij P. Gunst zaterdag 14 februari smijting voor de leden

BEVEREN-IJZER

• Vrije kaartavond

Praatcafé 't Geheim Spoor
donderdag 15 januari
donderdag 19 februari

HARINGE

• Vogelpikclub Smokkelsmijters

Eethuis & Praatcafé 't Smokkelhof
zaterdag 24 januari
zaterdag 28 februari

Ruime keuze aan geboortekaartjes en huwelijksdrukwerk

Drukkerij SCHOONAERT

BURGERLIJKE STAND

GEBOORTEN

Proven

- Cas Boeraeve, geb. 9 december, z.v. Peter en Liesbeth Huyghe
- Marie Denecker, geb. 19 december, d.v. Mike en Charlotte Strijkers

Watou

- Nand Carly, geb. 10 december, z.v. Jan en Liesbet Vandermarliere

!!! ONLINE !!!

Lees voortaan
De IJzerbode ook online
op onze website!

www.drukkerijschoonaert.be

HUWELIJK

Roesbrugge-Haringe

- Gregory Parmentier en Virginie D'amour

OVERLIJDENS

Proven

- Jozef Boury, overl. 17 december, 65 j.

Roesbrugge

- Maria Buseyne, overl. 2 januari, 90 j., wed. v. Gaston Neyrinck

Rouwbriefen en
gedachtenissen met foto

Drukkerij SCHOONAERT

'T ZEUGEKOT

Dagboek

Een groep zeugen moest deze week bevallen. Iedere zeug krijgt ongeveer 10 tot 16 biggen en we hopen dat ze allemaal blijven leven. Ongeveer 400 krijsende biggen geven een concert om elk hun tepel te zoeken bij de mama want van melk worden ze groot. Omdat ieder varken van de wetgever moet gekend zijn krijgen ze allen een ring in het oor voor de traceerbaarheid. Daarna moeten ze veel eten en groeien. De rest van van het verhaal is de volgende keer te lezen of kom gerust eens kijken.

Ann

www.zeugekot.be - 0478 37 64 36

Publiciteit voor de streek ?

De IJzerbode wordt in meer dan 3000 huisgezinnen verspreid.

Interessante prijzen.

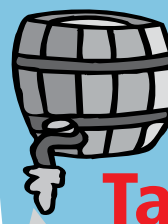
Inlichtingen: 057 30 03 79

KORTING 50-PLUSERS MET WAARBORG

TANDLABO RAHEEN

**GEBROKEN GEBIT ?
KLAAR TERWIJL U WACHT !**

Duinkerkestraat 107 - POPERINGE
Gsm 0475 86 84 24
Open: iedere werkdag, zaterdag inbegrepen

Taaltap 141

Als meteorieten uit een sterrenregen dringen onophoudelijk nieuwe woorden onze taal binnen. "Technerds snapchatten over hoe je bij de doe-het-zelfkassa een contactloze betaling met je touchtelefoon kunt retourpinnen. Gelukkig heb je daar in de weggeefwinkel geen last!" Zulke zinnen bevatten uiteraard bewust bijeengehakte woorden, die vaker dan sporadisch voorkomen. In hun zoektocht naar taalnieuwigheden scrapen de Van Dale-redacteuren het internet en andere media. Resultaat? De Van Dale Online staat weer *nokkievol* met nieuwe taal. Enkele exemplaren:

- Taal is verbonden met het echte leven. Dus geen *scripted reality* of gevallen van *gamificatie*, maar echte zaken die je zelf meemaakt of op het nieuws ziet.
- Taal ontstaat tijdens discussies over *reactievoetbal*, terwijl je in je onesie in clubkleuren de *eindbaas* probeert uit te hangen.
- Taal komt tot leven in *keukentafelgesprekken* over *deradicaliseren*, nadat een *koekwous* besloten heeft ergens een *vatbom* te plaatsen.
- Taal wordt weerspiegeld als we elkaar napraten, of
  - sommige gevallen van *slodderwetenschap* - door *zelfcitatie*.
- Taal kan opwindend zijn - als je *tinderend* je *pan-dapunten* probeert te beperken met chats over de verschillen tussen *piek-* of *valleiorgasmes*.

Hoe dan ook, taal zal altijd garant staan voor de nodige *wowmomenten*. Iedereen kan nu zijn of haar eigen momenten vinden in de geüpdatete Van Dale Online.

Nog een opvallend nieuwe woord is 'twaiku', een haiku in de vorm van een tweet. Daarin komen oude Japanse dichtkunst en moderne techniek bij elkaar. En er zijn nog: 'pishicht', 'twerken' en 'bitchfight'. In totaal zijn er in de Van Dale Online bijna duizend nieuwe woorden toegevoegd.

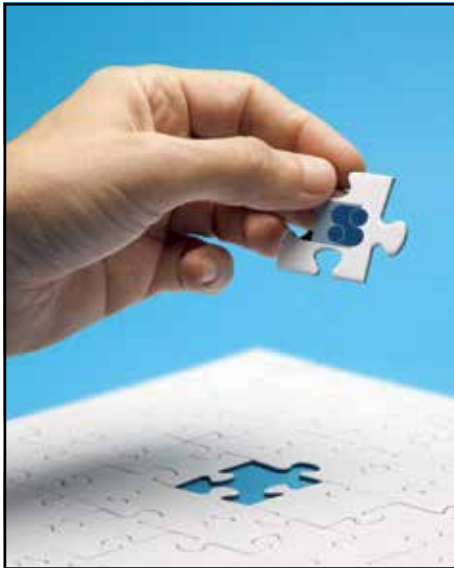
"Pishicht: pis-nicht - zelfstandig naamwoord; de (m) (voorlopig toegevoegd in 2014) - (scheldwoord) homo". 'Pishicht' is niet het eerste scheldwoord voor homo's dat de Dikke Van Dale Online opneemt. Zo stonden onder andere 'nicht', 'janet', 'flikker' en 'reetkever' al in de lijst.

Ook woorden als 'twerken', 'bitchfight' en 'doggy-style' behoren nu tot Van Dale's nieuwe woordenschat, net als 'aandachtshoer', 'anusfissuur', 'legerhoer' en 'wraakporno'.

Zo was 'grexit' ooit nieuw. Dat woord staat voor het vertrek van Griekenland uit de eurozone. Ook 'graibonus' en 'poenpakker' maken hun entree in de Dikke Van Dale. Graibonus staat voor een extreem hoge bonus en poenpakker kan worden gezegd als je een grootverdiener bedoelt of iemand die alleen maar voor het geld werkt.

Ja, omaatje en -paatje, wil je alle taalexoten vatten en nonchalant in je 'klappekes' schuiven, posteer dan je laptop op de knie voor geüpgradede voor- en toelichting. To keep in touch met je kleinkinderen!

Wim Sohier

Wij maken het voor u af!

 drukkerij SCHOONAERT

Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
057 30 03 79
info@drukkerijschoonaert.be
www.drukkerijschoonaert.be

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREVE

Fientje Joenckers, e pruttig, welbewoerd madamtje van vooërenan de feeërtig, en van tusschen 't Cout-hof en 't Veugeltje, stoat in de lingezoake 'Subliem' in leper e knoddig, sexy soetientje te kieëzen o z' ommekeëë oardig komt en lik e te slutsche crème fraïchetoorde in mekoar zakt.

In Yperman lappen en tappen ze neur op moa roan meëër of stief twi overbruggiengen an én klappen oek van zo rap meuglik e pace maker te loaten steken. "Anders, madamtje, kunnen me joen nie garan-deeëren da je nog vele modieuze soetientjes, en oede bintjes goat droagen!"

Fientje en neur vint moen d' er nie lange op peizen, ze pakken 't zeker voe 't oenzeker. En de vriedagvor-noeëne drie weken loater is 't zoverre. Fientje kriegt e pieptje van neur vint, van 'n anesthesist en epidurale, en toen voeëren ze neur vele gangen deure noa 'n oproasjetoafel.

Ze legt doa nog moa gewillig op of ze kriegt e vizi-oëen. En ze zieët...? God die mi e rooën stylo neistig kruusjes an 't zetten is in ze dossieërs van 'n burger-likken stand!! Stoet en boed en mi neur schonsten smile trekt z' an ze zjieleemouwe. "God, Schepper van ol die leeft, is m'n heure eslegen?"

"Ha, Fientje! Nins keppe, j' hed er nog voe 42 joar, zes maanden en zes doagen! Me kommen nie idder an je belle trekken. Adieu, schooënhied, stel het wel, en doet de komplementen thuus!"

Fientje spriengt biekan uut neur vel van kontente-ment, moa doet da nie. E bitje té rieschelik! Moar o ze were thuus en heeële op neur pas is, goa ze, schooëne uuteklopt, thope mi neur vint, zeune en schooëndochter e keëë chick goan eten. In de Pega-sus, bie Recour op de Peirdemart in Poprieng.

"Zien 'k ik briede da Pietje nie achter miën vel uut vos. En hopelik hoedt God ze wooërd. Nog 42 joar verlenk, meeër of de moeite voe m' e keëë heeële te loaten reviseëren en opkalefoateren."

Voe neur refeksje, alli neur face lift, kieëst Fientje 't Centre Hospitalier in Riesel. Olles verloopt prima en 't resultaat en de rekenieng vollen mei. Achter e poar maanden moe Fientje voer e latste keëë were. Voe controle, nazorg, en lik gewunte voer olle sooërten kompressen, zolviges, crèmtjes en pilliges.

Were volt olles mei. Briede lik e kiend mi e ver-joardagskrooëntje verlat Fientje die latste keëë 't hospitaal en stikt de stroate over noa 'n parkieng. Moa riedt en ambulance neur nie ovrende!! Op slag dooëd! In 'n hemel schieët Fientje zoender boe of ba deure noa 't secretariaat. "Zeg, God, 't is oek nie van je schonste! Je beloofde me 42 joar en lat me nu dooëdrieën! Deur en ambulance toen nog!"

"Ha, 't is Fientje, goddimme! En 'k zieën 't moa nu! Moa ja, mi joen face lift! 'k Had j' echt nie verkend, joenksje! Zwiengt, tefaitte moen 'k ieder vromens vroagen olle stappe e selfie op te zenden! 't Is moar ezo dan 'k me fotoalboom en memoërie goan kun-nen updaten!"

"Moe je zo rap meuglik doeën, God! En nog e goeën road: abonneeër j' oek op Flair of Libelle."

"'k Zoen best oek biescholieng over 't vroovok vogen zeker? Moa nie bie troela Conchita Wurst, lieëver bie Goedele. Bie neur krieg je natureller en appetiteliker marchandize voe je geld!"

SCHREVELYNCK

Nadruk verboden

Solden/Promo

LIEBHERR

Diepvriezer GN 4113

194,7 x 69,7 x 75 cm - 351 L -
7 + 1 transparante vriesladen -
NoFrost - LED-temperatuurdisplay -
SuperFrost - VarioSpace -
Interieurverlichting - Energieklasse A++

€ 1.099 **€ 899**

Miele

Vaatwasser G 4910 SC

Energie-efficiëntieklasse A++
ComfortClose - Besteklade
14 couverts - Turbothermic droging

€ 799 **€ 749**

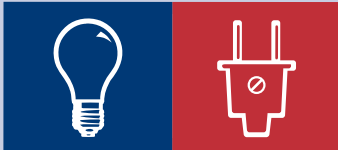
AEG

Koelkast S63300KDWO

A++ - 320 L - Elektronische
temperatuurregeling met LCD-
display - Automatische ontdooiing
DynamicAir - Coolmatic functie
LED-binnenverlichting - Zeer stil:
slechts 39dB - Vakantiefunctie
154 x 59,5 x 66,8 cm

€ 499

ELEKTROCAPPOEN^{nv}

Prof. O. Rubbrechtstraat 12, 8972 Roesbrugge-Haringe - Tel. 057 30 05 94
info@elektrocappoen.be - www.elektrocappoen.be

Wij aanvaarden ecocheques

GELOOF ONDER VUUR

SINT-SIXTUS, EEN ABDIJ EN HAAR BEWONERS TIJDENS DE EERSTE WERELDOORLOG

Hermien Vanbeveren

HOOFDSTUK 4 MONNIKEN IN (EN) DE WIJDE WERELD

Links broeder Simon (Deboever), rechts pater Bavo (Deroose),
klaar om hun militaire carrière aan te vatten (Bron: ASS)

1. Wapenbroeders

'Men zegt dat de wet in de kamers gestemd is en nog slechts op de bekrachtiging des konings wacht, dat alle manspersonen van achttien tot veertig jaar moeten soldaat worden. Indien dit waar is zullen een zestal onzer medebroeders in die wet vallen' (169). Al gauw bleek dit inderdaad te kloppen. Door de bezetting was de rekruteringsbasis herleid tot het onbezette landsgedeelte, en toen in de loop van 1916 zo een tekort aan rekruten ontstond, werd beslist alle mannen tot veertig jaar op te roepen (170).

Zo ook de personen die in vreedstijd vrijgesteld waren van militaire dienst: onderwijzers en leden van de seculiere of reguliere geestelijkheid. Dit contingent, waarvan de leden werden ingezet als brancardiers (tijdens hun studies hadden ze normaal gezien een theoretische opleiding hiertoe genoten (171)), behield wel het privilege geen dienst in de frontlinie te hoeven doen. Het 'Camp d' Auvours' was het enige Belgische opleidingskamp voor brancardiers, die er apart van de gewone infanteristen werden ondergebracht in tenten en barakken (172). Het is in dit kamp dat de legerdienst van de monniken Stanislas, Bavo, Antoon, Benedictus, Fabianus en Joannes - want dit zijn de paters en broeders van Sint-Sixtus die veertig jaar of jonger zijn - zal beginnen (173).

Nochtans deden ze - de een al wat meer dan de ander - de nodige moeite om aan hun legerdienst te ontkomen. Zo argumenteerden Stanislas, Bavo en Antonius dat ze te Westvleteren onmisbaar waren als landbewerkers; broeder Fabianus probeerde het op een andere manier: hij vastte tien dagen zodat hij, toen hij zich voor de militaire overheid te Watou aanmeldde, nog slechts 46 kilo woog - vier kilogram minder dan het vereiste gewicht. Beide manieren bleken echter even onsuccesvol.

Pater Benedictus tot slot meldde zich te Watou met een doktersbriefje in (en achter) de hand, maar ook dit mocht niet baten. Hij gaat tegen deze eerste beslissing wel nog in beroep bij de militaire overheid in De Panne, maar 'of het veel zal uithalen, valt zeer te betwijfelen, want ze kunnen nu alles gebruiken' (174). De bedenkingen van broeder Victor bleken gegrond, zodat op 30 januari 1917 ook pater Benedictus, samen met zes andere monniken van Sint-Sixtus, zijn monnikenpij voor een militair uniform ruilt en in het station van Abele de trein neemt met bestemming het 'Centre d' Instruction des Brancardiers-Infirmiers' (CIBI) (175) te Auvours. Dankzij de correspondentie van deze monniken-brancardiers met het thuisfront (meestal zijn hun brieven gericht aan vader abt, soms is een andere monnik te Sint-Sixtus de bestemming), kan gevolgd worden hoe deze treinreis, en bij uitbreiding de hele verdere militaire 'loopbaan' van deze paters en broeders verliep (176). Dit corpus van de brieven van de trappisten in dienst (177), vormt een uitstekende, originele bron en bevat een schat aan informatie. Nog meer dan de dagboeken biedt het, in een authentieke, directe taal, een venster op het mentale. Waar er bij de dagboeken wel wat tijd kon zijn verstreken tussen de 'waarneming'

en het op papier stellen, dan geven deze ego - documenten veel meer uiting aan wat men op het moment zelf dacht en worden de gevoelens onverbloemd weergegeven. Bovendien hielden de auteurs van deze brieven en postkaarten nooit in het achterhoofd dat iemand anders dan de bestemming wel eens hun schrijfselen zou kunnen lezen - iets waarvan ik sommige dagboekschrijvers wel verdenk.

Wel was er de censuur die soms kon werken als een rem op hun openheid.

Controle op de briefwisseling deed vanaf 10 augustus 1914 zijn intrede in de Belgische geschiedenis. Naast een te Folkestone (vanaf december 1914) was er vanaf 1915 ook een Belgisch militair censuurbureau te Calais⁽¹⁷⁸⁾. Hier nam men de briefwisseling van en naar Frankrijk onder de loep; voor de meeste brieven van de monniken in dienst verliep de reis naar Westvleteren dan ook via dit bureau. Sporen van deze passage - meestal werden gecontroleerde poststukken gemerkt met een krabbel of nummer, vaak in een soort blauwe wasco - zijn inderdaad op een aanzienlijk aantal brieven en postkaarten te merken (vb. op de omslag). En de monniken waren zich wel degelijk bewust van deze (mogelijke) controle: *'Si je ne vous écris pas souvent ni bien longuement, c' est que très souvent les lettres sont ouvertes et l' administration militaire n' a pas à connaître mes sentiments intimes. Vous me connaissez, je crois assez bien'*⁽¹⁷⁹⁾. Ook broeder Goedhart uit meermaals zijn ongenoegen over dit controlemiddel: hij kreeg in Tegelen een brief van abt Bonaventura en broeder Victor, die echter *'door de censuur zoo goed als geheel uitgevaagd is'*⁽¹⁸⁰⁾. In zijn volgend schrijven luidt het: *'... ik zou wel graag meer schrijven, maar ik weet niet goed wat, het is zoo moeilijk met den oorlog ze steken overal hun neus tusschen en dat bevalt mij niet erg'*⁽¹⁸¹⁾. Ondertussen zijn de zeven ontheemde monniken op 2 februari te Auvours aangekomen, na een vermoeiende, tweedaagse treinreis (via Boulogne en Rouen, over Argentan en Alençon naar Le Mans, vanwaar de laatste kilometers naar het kamp te voet werden afgelegd). De schok die deze verandering van milieu moet geweest zijn, werd wat getemperd door het feit dat het al *'priester en kloosterlingen zijn, gescheiden van de wereldsche soldaten'*⁽¹⁸²⁾. Contact met de 'gewone' soldaten in het kamp lijkt er inderdaad nauwelijks te zijn geweest. Slechts een passage kan met wat goede wil onder deze noemer geplaatst worden, hoewel het niveau van het louter observeren van elkaar niet lijkt te zijn overstegen: *'Wat wordt er hier toch gelachen en geklapt (...). De soldaten kunnen geen 5 woorden spreken of er komt een vloek bij. Men ziet hier ook in ons kamp meisjes met de soldaten, het kan ook wel gebeuren dat het familie is van de soldaten'*, zo besloot pater Antonius zijn brief die hij op 16 februari 1917 naar Sint-Sixtus verzond. De monniken zullen een kleine maand samenblijven te Auvours, alvorens ze verspreid werden over verschillende militaire hospitalen in België en Frankrijk.

Om de praktijk aan te kunnen, werd te Auvours eerst nog de theoretische opleiding tot brancardier/verpleger vervolmaakt. De dagindeling in het kamp - althans voor de geestelijken en de meer vrome soldaten - zag er ongeveer als volgt uit: men stond tussen 5 en 6 uur op, waarna eerst en vooral de mis werd bijgewoond (er was een kapel in het midden van het kamp). Daarna werd ook het lichaam gevoed met een half brood en koffie als ontbijt, dat rond 7u30 op tafel kwam. In de voormiddag was er vervolgens studie tot 12u, en na het middagmaal (soep en vlees) kon men genieten van wat vrije tijd, waarna opnieuw studie volgde tot het avondmaal om 6u 's avonds (aardappelen met de rest van het vlees van 's middags). Hierna had men de mogelijkheid buiten het kamp te gaan, onder voorwaarde dat men niet verder dan 5 kilometer ging en men om 8u30 terug was - rond dit tijdstip ging men gaan slapen⁽¹⁸³⁾.

De ene monnik verteerde - zowel mentaal als fysiek - deze verandering van milieu en levenswijze al wat beter dan de andere. Zo zijn de eerste brieven van pater Benedictus een grote klaagzang op de (lichamelijke)

Camp d'Auvours

(Bron: Het fotoboek "Un Royaume en exil", aanwezig in het ASS)

ongemakken die hij in het kamp ondervindt, en pater Stanislas noemt de overgang naar het kampleven *'eene verandering waarvan men geen gedacht kan hebben'* (des te meer *'daar wij niet veel gewoon zijn'*)⁽¹⁸⁴⁾. Broeder Fabianus echter vaart uit tegen *'pastoors die nu ook soldaat zijn en die knorren van 's morgen tot 's avond, het is nooit gepast voor die mannen ik weet niet hoe zij durven klagen'*. Noch uit hij enig ongenoegen over het eten en drinken, enkel de *'grootte koude'* speelt hem parten⁽¹⁸⁵⁾. De verveling was dan weer een reden tot klagen voor bijna elke monnik (broeder Fabianus omschrijft het wat cryptisch: *'wij hebben hier nog al tijd dat wij niet weten wat gedaan met onzen tijd'*, in een brief in februari 1917 verzonden naar Sint-Sixtus). Eens gesetteld, konden ze aan dit militaire leven zo goed mogelijk een religieuze invulling proberen te geven (bijvoorbeeld door naar de mis te gaan, te biechten, vast te houden aan de vaste gebedsmomenten, ...). De monniken hadden nog het geluk dat, naar wat pater Benedictus had gehoord, zij *'van den aalmoesener bemind worden de trappisten'*⁽¹⁸⁶⁾. De aalmoesener in het kamp was Charles Servranckx, en wat pater Benedictus over hem opgevangen had, bleek te kloppen: aan de heer Meulepas, *'adjunct- hoofdaalmoesener in de eerste sectie'*⁽¹⁸⁷⁾, laat hij het volgende weten: *'J' ai la grande consolation de pouvoir vous dire que les Pères Trappistes de l' abbaye de St. Sixte font ici la meilleure et la plus sainte impression'*⁽¹⁸⁸⁾.

De broeders Simon en Fabianus zijn de eersten die het kamp verlaten: op 26 februari (1917) vertrekken zij naar de militaire basis in Le Havre, waar ze werken in het hospitaal⁽¹⁸⁹⁾. Later zullen ze ook ingezet worden als *'ziekenaller'*, dit is, in de omschrijving van broeder Fabianus, *'met een ottomobil zieken of doden ophalen en overbrengen'*⁽¹⁹⁰⁾. De twee monniken lijken weinig reden tot klagen te hebben gehad over hun (werk) situatie. Zo schrijft broeder Simon op 15 augustus 1918 dat *'als men alles goed overweegt zijn wij hier nog van de beste van al degeene welke in het leger dienst doen, en zijn ook minst in 't gevaar en wat geestelijke betreft daar zijn wij hier zekerlijk van de best'*. Wel is er in februari 1918 *'veel werk en weinig tijd om te bidden'*, aldus broeder Fabianus. Diezelfde Fabianus zit er mee verveeld dat hij geen Frans kan. Hierdoor kan hij immers de krant niet lezen, en wat erger is: *'er is elke maand conventie voor de aalmoeseners en de brancardiërs, maar in het Frans'*, zo schrijft hij op 4 oktober (1917). In diezelfde brief vraagt hij aan vader abt dan ook de toestemming om er in de avondschool Frans te leren - wat hem blijkbaar werd toegestaan, want een latere brief (4/2/1918) sluit hij af met *'tré bien bon année'*. De twee monniken blijven in Le havre (met uitzondering van hun 'congé', cf. infra) tot het einde van de oorlog.

In maart 1917 werden de monniken van Sint-Sixtus verder opgesplitst: *'Heden dinsdag is men 24 brancardiërs komen voorgaan voor Cabour, dat is een hospitaal te Adinkerke. (...) P. Antonius en br. Berchmans durven niet gaan omdat de overste een onkatholieke is en vooral omdat het een hospitaal voor koortslidders is'*⁽¹⁹¹⁾. Zij die wel vertrekken zijn de paters Bavo, Stanislas en Benedictus. Het 'Hôpital Militaire Belge' te Adinkerke was vanaf april 1915 in de villa 'Cabour' werkzaam als een

van de vier fronthospitalen op Belgisch grondgebied. 'Het ziekenhuis breidde zich uit tot een complex met 19 paviljoenen en een capaciteit van 500 bedden. In maart 1917 verhuisde de chirurgische afdeling naar Beveren aan de Ilzer, terwijl Adinkerke een medische afdeling voor besmettelijke ziekten behield. In deze hospitalen ondergingen de gewonden een eerste verzorging en de nodige heelkundige ingrepen. Zodra ze aan de beterhand bleken, werden ze geëvacueerd naar 1 van de 'dépôts de convalescents' in Frankrijk waar ze langzaam konden herstellen' (192). 'Cabour' lijkt, zo leren ons de vele klaagbrieven die van daaruit Sint-Sixtus bereikten, niet de meest aangename werkomgeving te zijn geweest. Ter voorbeeld deze passage uit een brief van pater Benedictus: *'we krijgen nu maar een half brood per dag en werken gelijk slaven, ... veel werken en weinig eten, vleesch snoens zoo taai als leder'*. Komt daar nog bij dat het *'lastig leven is tusschen zooveele onwetende menschen'* (193). Ironisch genoeg is het pater Stanislas die vanaf juli 1918 ziek wordt hoewel net hij het minst zijn beklag doet. Hij zal, hoewel hij in augustus het werk kan hervatten, nooit volledig herstellen van deze ziekte (welke dit was, wordt nergens vermeld). Op 8 september wordt hij 'ten volle in een crisis' overgebracht naar een ziekenhuis in Saint-Lunaire, waar hij - 'nadat hij de H. Sacramenten met tegenwoordigheid van geest ontvangen had' - op 10 september overlijdt (194).

Ondertussen had pater Bavo al het een en ander achter de rug. Deze wat eigenwijze en wispelturige monnik is het meest direct in het verwoorden van de gebeurtenissen en zijn gevoelens. Getuige hiervan bijvoorbeeld deze brief (geschreven 25 maart 1917) aan vader abt: *'ik voelde mij hier toch zoo ongelukkig ..., wij deden geen werk van brancardiers maar van veroordeelden, zwaar en vuil werk'*.

Wanneer hij de functie van ziekenoppasser krijgt, luidt het echter (nog steeds in diezelfde brief): *'ik doe het zoo geerne dat ik te Cabour den hemel meen te bewonen in mijn besmette zaal'*. Twee brieven later (gepost op 1 juni 1917) klinkt het echter alweer dat *'dat leventje van valet d' infirmière mij de keel uithangt'*.

Bovendien zat onze monnik nog met een ander euvel: hij diende als verpleger samen te werken met vrouwen. Over deze verpleegsters schrijft hij aan vader abt: *'...et je vous assure que ce n'est pas de la haute classe de la société. (...) Tout ce que moi je désire c'est que le ciel me délivre du monde féminin. En had er nooit een vrouw bestaan, adamus non peccasset. Wat hadden wij nu al gedaan? Felicitas reguasset'* (195). Hoewel in drie verschillende talen opgesteld, is de boodschap ook voor een niet-polyglot moeilijk mis te verstaan. De (werk)situatie waarin hij zich bevindt, doet hem meermaals een aanvraag tot overplaatsing indienen. In zijn eerste poging vraagt hij *'d'être désigné pour le HMB de Soligny-La-Trappe'* met als argumenten dat, ten eerste, dat hospitaal gevestigd is op een eigendom van zijn congregatie - zodat hij bij medebroeders kan zijn - en ten tweede dat *'puisque dans cet hospital il n'y a pas d'infirmières il convient mieux à mon état ecclésiastique'* (196). Hoewel er flink wat lobbywerk werd verricht (vader abt deed een beroep op adjunct-hoofdaalmoezenier Meulepas en aalmoezenier de Meurichy, zo leert ons de correspondentie), toch bleef het antwoord van hogerhand negatief. Tot men blijkbaar - het Duitse eindoffensief woedde ten volle - manschappen aan het front tekort had: vanaf april 1918 doet pater Bavo, op eigen vraag, dienst aan de Ilzer. Zo werd de brief die hij op 2 mei schreef, verstuurd vanuit een 'voorpost' (197), en weet hij te melden dat hij te Avecapelle 'tranchéedagen' heeft gehad. De frequentie van zijn schrijven (of kwamen veel minder brieven aan door de moeilijker omstandigheden?) daalt vanaf dan drastisch: nog slechts een brief van zijn hand zal voor de wapenstilstand Sint-Sixtus weten te bereiken (198).

Dat men aan het front eind 1917, begin 1918 wel iedereen kon gebruiken, blijkt ook uit de twee brieven die broeder Augustinus schreef aan vader abt. Deze monnik behoorde eigenlijk tot de abdij van Westmalle,

onder wiens vlag hij zeven jaar en acht maanden in Congo werkte. Hieraan komt in augustus 1917 een einde daar de dokter hem naar Europa stuurde om er zijn verzwakt zenuwstelsel te laten harden. Daar Westmalle in het bezette België onbereikbaar is, is het zijn bedoeling om, eens voet aan wal gezet op Europese bodem, naar Sint-Sixtus te reizen om daar wat uit te rusten. Hij zou er echter nooit raken. Van zodra hij aankwam in Frankrijk, werd hij ingelijfd bij het Belgische leger. En hoewel de minister van Coloniën hem als soldaat een 'congé sans solde' had beloofd, toch werd hij door de rekruteringscommissie van Parijs 'apte' verklaard voor de 'service de campagne à l' infanterie'. Dit ging blijkbaar in tegen alle afspraken: *'vooreerst is het eene onrechtvaardigheid dat men mij in 't leger heeft genomen want er bestaat eene overeenkomst tussen de ministeries van Coloniën en Oorlog, dat de missionarissen, agenten van staat en maatschappijen, voor ziekte of einde termijn terug naar Europa komende, en van plan waren na 6 maanden terug naar de Coloniën te keeren, vrij waren van alle militaire verplichtingen'* (199).

Tot slot is er nog broeder Joannes (even vaak naar zijn familienaam - die eigenlijk voluit Berckmans Van Otterdyck luidt - broeder Berckmans genoemd). Hij blijft het langst te Auvours - tot mei 1917, waarna hij wordt overgeplaatst naar de Belgische militaire basis te Calais. Wat er daarna met hem gebeurde, is niet echt duidelijk - deze monnik is, hoewel de kwantiteit van zijn schrijven hoog ligt, niet echt gul met informatie. Feit is dat hij zich afwisselend bevond in Calais of in het (Belgisch) militaire hospitaal van Guemps, Pas-de-Calais (als hij niet in congé was tenminste, cf. infra). Vooral in Calais had hij het niet echt naar zijn zin; een aanvraag tot overplaatsing (in augustus 1918) getuigt hiervan. Ook hem wachtte een negatief antwoord: *'En réponse à votre estimée du 28 Aout dernier j'ai l'honneur, et le regret de devoir vous dire qu'il m'est impossible de donner une suite favorable à la demande faite en faveur du brancardier Van Otterdyck. Dès que le personnel arrive à Wayenburg, il est à la disposition du medecin principal directeur de l'H.E.A. qui en dispose selon les besoins'* (200).

Hierboven werd vrij beknopt de militaire loopbaan van elke monnik afzonderlijk geschetst; ter afsluiting van dit hoofdstuk wil ik nog ingaan op enkele gemeenschappelijke kenmerken van hun brieven en hiermee een bescheiden vergelijking maken met brieven van de 'gewone' piot. Hiervoor doe ik een beroep op de scriptie van Koenraad Blontrock (201), die 849 brieven en postkaarten bestudeerde en thematisch analyseerde. Op basis van zijn conclusies kan ik overeenkomsten en verschillen tussen de twee corpi belichten. Het totale aantal poststukken van de 'wapenbroeders' beslaat een honderdtal, wat wellicht te weinig is om er algemene conclusies wat betreft het schrijven van religieuzen in legerdienst uit te trekken, maar dit is dan ook niet het hoofddoel van deze scriptie. Verder onderzoek kan eventueel op deze voorlopige resultaten voortbouwen. Het meest in het oog springende verschil is - vanzelfsprekend - **de religieuze thematiek**. "De godsdienstige elementen in onze brieven zijn eerder schaars te noemen", zo concludeert Blontrock (202). Minder dan een op de tien auteurs verwijzen in zijn bronnenmateriaal naar het geloof ('het vermelden van God, Onze-Lieve-Vrouw of de Kerk') (203). Wat mijn bronnen betreft, kan ik hierover kort zijn: eigenlijk bevatten ze allemaal een verwijzing naar het geloof, zeker als de lat zo laag wordt gelegd dat een loutere vermelding van God, Kerk of heilige al volstaat. De meeste monniken plaatsen al in de hoofding een soort religieuze slagzin, genre 'Heilig Hert van Jezus ik betrouw in U', en/of sluiten af met een 'Ave Maria' of de vraag (aan vader abt) voor hem te bidden. Wanneer het wat meer uitgebreid over het geloof gaat, blijft het wel meestal beperkt tot 'praktische' religieuze zaken. Zo vragen verschillende monniken hen een brevier toe te sturen, pater Bavo laat weten dat *'P. Prior kan missen zenden, zij zijn bijna ontlast'* (204), en pater Stanislas op zijn beurt meldt

dat 'van den brevier doe ik wat ik kan alsook van de Mis maar het is soms geheel moeilijk' (205). Meer inhoudelijke bespiegelingen over het geloof (en/in de oorlog) komen echter ook in de 'monnikenbrieven' niet zo heel vaak voor en blijven vrij beknopt, genre 'Ik zal altijd stilletkens voort doen voor de heer van god en voor het welzijn van 't leger. God wil het zoo' (zo verklaarde pater Benedictus zijn motivatie om vol te houden, in een brief verstuurd op 13 april 1917 vanuit Cabour). Of wanneer de overwinning reeds een feit is: 'Qui aurait pu croire que les evenements se seraient succédé de façon aussi rapide et aussi favorable? Le doigt de Dieu est là' (206). Over God en zijn rol in de oorlog meer in het volgende hoofdstuk. Vanzelfsprekend worden God en geloof nergens in vraag gesteld door de religieuzen, maar ook de gewone soldaat lijkt dit niet te doen - toch zeker niet in zijn brieven, waarin ook hij zich berustend neerlegt bij Gods wil (207). Op het eerste zicht leek het me wel vreemd dat de monniken in hun brieven zo weinig uitweiden over hun geloof en dit nergens proberen in overeenstemming te brengen met de oorlogsomstandigheden, die nu toch veel explicieter zijn dan te Sint-Sixtus - het front zelf blijft veraf (behalve voor pater Bavo dan), maar als verplegers/brancardiers bevinden ze zich nu toch tussen de zieken, gewonden en doden van deze oorlog. Nergens schemert er ook maar een zweem van religieuze twijfel door. Dat de omstandigheden om hele epistels te schrijven meestal verre van ideaal waren (cf. alleen al de censuur), zal wel meegespeeld hebben. De meest plausibele verklaring lijkt me echter dat ze hier gewoon geen behoefte meer aan hadden. De oorlog was, toen de monniken in dienst gingen, al meer dan drie jaar oud. Er was dus meer dan genoeg tijd geweest om antwoorden op twijfel en vragen te zoeken én te geven, om God en godsdienst te rijmen met de verschrikkingen en gruwel van de oorlog. De monniken konden de omstandigheden waarin ze terecht zouden komen voordien al een plaats geven binnen een religieus-mentaal kader (ook hier wordt in het volgende hoofdstuk dieper op ingegaan).

Wordt vervolgd.

Noten:

169. ASS, dagboek van broeder Victor, 5/6/1916.
170. Christens, R. en De Clercq, op.cit., p. 21-22.
171. Lampaert, Roger, 'Flamen, Azen en Anzac's. 1917. Het Vlaamse front in beweging', De Krijger, Erpe, 1997, p. 38.
172. "Aanvankelijk werden de geestelijken er ook vaak per congregatie gehuisvest, zodat volgens de eigen regels en gewoonten kon worden geleefd." cf. 'De Grote Oorlog van Gustaaf Drossens, scheutist, brancardier, fotograaf', persmap bij de gelijknamige tentoonstelling te Beveren, p. 9 (aanwezig in het Kadoc). Het 'camp d' Auvours' is trouwens gelegen in Champagné, een 'voorstadje' van Le Mans.
173. Voeg bij deze zes ook nog broeder Simon: hij verbleef sinds 30 september 1916 te Sint-Sixtus maar was de jaren voordien missionaris in Congo geweest. Hoewel hij dus nog niet zo lang terug in het land was, ontsnapte ook hij niet aan zijn dienstplicht (het inspireerde hem tot volgend gedichtje: "t Is nu juist vier maand geleden,/ dat ik hier kwam aangetreden;/ gansch vermoed, van 't Congostrand,/ en nu vertrek 'k voor 't Vaderland' - cf. ASS, guldenboek, 30/1/1917).
174. ASS, dagboek van broeder Victor, 6/1/17.
175. Het CIBI was een van de bijzondere opleidingscentra die in mei 1915 werden opgericht. Naast dit had je bijvoorbeeld ook het CIM voor mitrailleurs, het CIA voor artilleristen, het CIG voor geniesoldaten enz. - cf. Christens, R. en De Clercq, op.cit., p.22.
176. Jammer genoeg is niet duidelijk waar de correspondentie in de omgekeerde richting, dus van de abt / vanuit Sint-Sixtus, zich bevindt.
177. Bij uitbreiding kan hier ook de correspondentie van de drie 'buitenlanders' gevoegd worden: pater Franciscus (Debreyne) die in Franse legerdienst was, pater Eustachius (Mütsch) die zich in Duitsland bevond, en broeder Elredus (Goedhart) die zich tijdens de oorlog in het klooster van het Nederlandse Tegelen bevond.
178. Hemelaers, J., Ludwig, G., Plovie, L., e.a., 'De Belgen en hun briefwisseling gedurende de Eerste Wereldoorlog', Algemeen Rijksarchief, Brussel, 1999, p. 28. 'Het duurde trouwens tot 1917 eer een volledig censuurreglement werd opgesteld. (.) Op het einde van 1917 noteerde het Belgisch leger maar liefst zes miljoen brieven die te Calais de censuur passeerden. Uiteraard werden deze brieven niet allemaal integraal nagelezen.', in: ibid., p. 35-36.
179. ASS, correspondentie, brief van pater Franciscus, 18/5/ ? vanuit Saint Venant, aan abt Bonaventura.
180. ASS, correspondentie, brief van broeder Elredus, 30/4/1916 vanuit Tegelen aan abt Bonaventura.
181. ASS, correspondentie, brief van broeder Elredus, 9/9/1916 vanuit Tegelen aan abt Bonaventura.
182. ASS, correspondentie, brief van pater Benedictus, 6/2/1917 vanuit Auvours aan abt Bonaventura. Naast de 7 monniken van Sint-Sixtus, zijn er te Auvours nog minstens 32 priesters en 5 andere trappisten (3 van de Katsberg, 1 van Briquebeek en 1 van Cîteaux); zo laat pater Antonius nog weten aan vader abt (in een brief verstuurd op 2/2/1917).
183. Met dank aan de brieven van broeder Fabianus (9/2/1917) en pater Antonius (15/2/1917), beide verzonden vanuit Auvours en gericht aan vader abt, voor het leveren van deze informatie.
184. ASS, correspondentie, brief van pater Stanislas, 2/2/1917 vanuit Auvours aan abt Bonaventura.
185. ASS, correspondentie, brieven van broeder Fabianus, respectievelijk gedateerd 7/2/1917 en 9/2/1917, vanuit Auvours aan abt Bonaventura.
186. Zo meldt pater Benedictus vader abt in een brief gedateerd op 15/2/1917 (vanuit Auvours).
187. De Win, Guy, 'Belgische legeraalmoezeniers 1914-1918', s.l., 1994, p. 48.
188. ASS, correspondentie, brief van Ch. Servranckx, 23/2/1917 vanuit Auvours aan H. Meulepas. Deze laatste zond de brief in kwestie vanuit Alveringem naar abt Bonaventura (het was dus waarschijnlijk deze laatste die gevraagd had - via of aan Meulepas - hoe zijn monniken zich gedroegen te Auvours).
189. 'Nadat men de toestemming van Frankrijk had verkregen, werden met de nodige buitenlandse steun en met de inspanningen van leidinggevende Belgen de militaire bases te Calais en Le Havre uitgebouwd. Een groot complex van hospitalen, magazijnen, confectieateliers, wasserijen, bakkerijen en beenhouwerijen werd hier opgetrokken en onder bevoegdheid en controle van het Belgische leger geplaatst.', in: Christens, R. en De Clercq, op.cit., p. 24.
190. Zo omschrijft hij in een brief gedateerd op 26 september 1917 (vanuit Le havre aan abt Bonaventura).
191. ASS, correspondentie, brief van pater Bavo, maart 1917 vanuit Auvours aan abt Bonaventura. Pater Antonius zou wat later - in april 1917 - toch nog zijn drie medebroeders in Cabour komen vergezellen (na zijn aankomst daar lijkt zijn briefwisseling met Sint-Sixtus echter op te houden).
192. Christens, R. en De Clercq, op.cit., p. 77 en 79.
193. ASS, correspondentie, brief van pater Benedictus, januari 1918 vanuit Cabour aan abt Bonaventura.
194. Dit laat aalmoezenier Spittaels abt Bonaventura weten in een brief verzonden op die tiende september vanuit St. Lunaire.
195. ASS, correspondentie, brief van pater Bavo, 17/8/1917 vanuit Cabour aan vader abt. Wat later (13/9/1917) verwoordt hij het als volgt: 'Mijn verlangen om brancardier te zijn waar geen wijven zijn is u overbekend'. Hoewel de abt niet de meest vrouwvriendelijke omgeving was (cf. supra), is deze negatieve houding tegenover vrouwen zeker geen kenmerk van alle monniken. Ook andere kloosterlingen vermelden in hun brieven dat ze met vrouwen moeten samenwerken, maar maken er verder geen woorden aan vuil (en hadden dus blijkbaar geen reden tot klagen hierover).
196. ASS, correspondentie, brief van pater Bavo, 5/9/1917 vanuit Cabour aan de 'Inspection Générale du Service du Santé'.
197. 'Puinhopen en hoeven en hoger gelegen plaatsen, die als eilandjes boven verdrinken landerijen en weiden uitstaken, werden ingericht als voorposten ('grote wachten') en bestonden uit enkele kleine loopgraven en schuilplaatsen; in verbinding met de eigen linies door dikwijls lange loopbruggen.', Christens, R. en De Clercq, op.cit., p. 28.
198. ASS, correspondentie, brief van pater Bavo, 8/10/1918 aan vader abt. Het is niet duidelijk waar ze is geschreven, wel weet hij erin te melden dat hij in Diksmuide is geweest.
199. ASS, correspondentie, brief van broeder Augustinus, 3/2/1918 vanuit Auvours aan vader abt (waarin hij ook nog meldt: 'Ik heb werkelijk spijt H. Eerw. Vader, niet eens vooraleer ik soldaat werd, tot in S.S. gekomen te zijn.' Er werd hem dus blijkbaar geen enkele toegeving gedaan.)
200. ASS, correspondentie, brief van F(?)ranssens, 3/9/1918 aan abt Bonaventura.
201. Blontrock, Koenraad, 'Getuigenisliteratuur: een studie van de thematiek van Nederlandstalige soldatenbrieven uit de Eerste Wereldoorlog', Gent, UG (onuitgegeven licentiaatsverhandeling), 1996, 196 p. (Vakgroep Germaanse Talen).
202. ibid., p.163.
203. ibid., p. 26.
204. ASS, correspondentie, brief van pater Bavo, 1/6/1917 vanuit Cabour aan abt Bonaventura.
205. ASS, correspondentie, brief van pater Stanislas, 27/3/1917 vanuit Adinkerke (Cabour) aan abt Bonaventura.
206. ASS, correspondentie, brief van pater Franciscus, 12/11/1918 vanuit Malo-les-Bains.
207. 'De brieven in ons corpus met de godsdienstige verwijzingen zijn eerder stereotiep te noemen. Zij danken God voor een goede gezondheid, het overleven van een slag, enz. Zij vragen Hem een goede gezondheid voor zichzelf en hun familie, een spoedig weerzien met elkaar, enz. Ook lijken de briefschrijvers zich te berusten in hun lot: het is Gods wil en die is ondoorgrondelijk. Het valt op dat er geen enkele brief werd teruggevonden waarin kritiek geleverd werd op de godsdienst. Vrome gelatenheid is overheersend.', in: Blontrock, K., op.cit., p. 33.